Celâl Hosrovşahi

FURUĞ'UN ÖYKÜSÜ

Türkçesi
CELÂL HOSROVŞAHİ
ONAT KUTLAR, HANDAN YALVAÇ

Celâl Hosrovşahi

FURUĞ'UN ÖYKÜSÜ

Can Yayınları

CAN YAYINLARI LTD. ŞTI.

Bâbıâli Caddesi No. 19 Kat 2, 34410 Cağaloğlu, İstanbul Telefon: 528 61 13 Faks: 513 51 88

ISBN 9755.510.375-9

Türkçesi

CELÂL HOSROVŞAHİ, ONAT KUTLAR, HANDAN YALVAÇ

SUNUŞ

Çağdaş İran edebiyatının seçkin öykü yazarı *Celâl Hosrovşahi* ile, çok yıllar önce, Deryabenderi'nin 'Hacer'in Kısa Bacaklı Tavuğu' adlı öyküsünü Türkçeye çevirirken bir soru aklımı kurcalamaya başlamıştı. Bu soruyu daha sonraki yıllarda başka İran öykülerini, romanlarını okurken sık sık sormaya devam ettim. Bu öykü ve romanların hemen hepsinde yer alan o olağanüstü hayal gücü ve 'fantastik' olan her şeye gösterilen o müthiş tutku, kaynağını nereden alıyordu?

Bu açıdan bakıldığında, daha çok bir bozkır gösterişsizliği ve neredeyse natüralizm'e yaklaşan bir gerçeklik sergileyen (elbette istisnaları var) Türk yazını ile İran yazınını bir arada izlemek kuşkusuz ilginç sonuçlar sağlayabilir diye düşünmüşümdür. Ancak ne yazık ki İran edebiyatından çevirilerin azlığı nedeniyle bu keyfi hiçbir zaman tadamayacağız. Oysa örneğin sadece bu kitabın yazarı Hosrovşahi'nin Farsçaya çevirdiği Türk yapıtları kadar çağdaş İran yapıtları da Türkçeye çevrilmiş olsaydı bu verimli karşılaştırmayı yapabilecektik. Dilerim elinizdeki bu güzel kitap böyle bir çalışmanın da ilk adımlarından biri olur.

Birçok romanını Farsçaya çeviren *Celâl Hosrovşa*'nin öykülerini ilk kez okuduğunda Yaşar Kemal'in dile getirdiği övgü ve coşkuyu hiç unutmuyorum.

Büyük yazarımız bu öyküleri sadece İran edebiyatı bakımından değil, dünya edebiyatı bakımından da çok değerli bulmuştu. *Celâl Hosrovşahi* ile neredeyse otuz yıla yaklaşan dostluğumuz nedeniyle ben sadece Yaşar Kemal'e katıldığımı söylemekle yetineceğim. Çünkü Celâl'in alçakgönüllülüğünü bilirim.

Ancak yukarıda sorduğum sorunun cevaplarından belki de sadece biri olabilecek bir saptamayı yapmadan geçemeyeceğim: Bu fantastik boyutun önemli nedenlerinden biri İran gerçeğinin kendisidir. İki yıl önce gitmek fırsatını bulduğum bu ülke, çağdaş bir yazarın hayal

gücüne sınırsız olanaklar ve zenginlikler sunuyor. Nobel söylevinde, "Sizin fantezi sandığınız şey bizim gerçeğimizdir," demişti Garcı' Marquez. Türkçeye çevrilen Sadık Hidayet ve FuruğFerruhzad'tan sonra *Celâl Hosrovşahi,* bu çok yakınımızdaki gerçeğe derinlemesine ve zengin bir kapı açıyor.

Başta Sadık Hidayet olmak üzere, çağdaş İran edebiyatının 'Kafkaenne' diyebileceğimiz çok özel bir çizgisine mensup olan *Hosrovşahi'*nin ikinci özelliği de şiirle olan içli dışlılığıdır. Dışandan görebildiğim kadarıyla onun dilinde bir yandan Furuğ ya da Sohrab gibi çağdaş şairlerin, öbür yandan Hayyam ya da Hafız gibi klasik şairlerin lezzetleri yakalanabilir. Çevirinin bu müzikaliteyi yeterince yansıtabildiğinden kuşkuluyum.

Dostum, kardeşim *Celâl Hosrovşahi'ye* Türkçede 'Merhaba' demek fırsatını bizlere verdikleri için Füruzan'a, Handan Yalvaç'a ve Erdal Öz'e sonsuz teşekkürler.

ONAT KUTLAR

Elinde bir mumla kenti dün dolaşıyordu Şeyh.

"Kederliyim," diyordu, "bu adam kılığındaki yaratıklardan. İnsan arıyorum ben."

Dedim ki: "Bulunmaz o. Biz çok aradık."

"İşte tam da onu arıyorum," dedi Şeyh, "o 'bulunmaz ı...

***Mevlâna* / Şems-i Tebrizî Divanı**

FURUĞ'UN ÖYKÜSÜ

Cafe Nadirî... Büyük kapıdan girdiğinizde önce Nadiri pastanesiyle karşılaşırdınız. Vitrinleri pastalar, kekler, çikolatalarla çok güzel biçimde donatılmıştı. Ve kasada bir adam dururdu. Kulağına kadar bıyıkları vardı, şişmandı ve gene de yakışıklıydı. Adını kimse bilmezdi. Kısaca 'Bıyık' derlerdi ona. Sonra şişe biçiminde cam bir kapıdan Cafe Nadirî'nin kışlık salonuna girilirdi. Burada duvar kıyısında küçük masalar vardı. Her masanın yanında duvarda, bronz çerçeveli uzun aynalar oturanları yansıtırdı. Aynaların üstünde, çiçek gibi açılmış abajurlarıyla elektrik lambaları ortalığa sarı bir ışık verirlerdi. Sağda alt vitrinli bir tezgâh vardı. Vitrinde çay ve kahve içenler için kek ve pastalar bulunurdu. Solda ise, kalın ve solgun kırmızı perdeler, Cafe'yi ikiye bölerlerdi. Arkasındaki bölüm kış aylarında yemek yiyenlere ayrılmıştı. Tam karşıda ise, eski ve kesme camlarla yapılmış bir kapı vardı. O kapı yazın açılırdı ve oradan birkaç basamakla arka bahçeye indirdi.

Bir güz öğleden sonrasıydı. Bir iş için Nadir Caddesinde bulunuyordum. Bir saat kadar erken gelmiştim. Cafe Nadirî'ye uğrayıp vakit geçirmeye karar verdim. Pastaneden geçtim, şişe kapıyı açarak içeri girdim. Duvara dayalı küçük masaları, abajurları, sarı ışıklı lambalarıyla, görünüşte her şey eskisi gibiydi. Ama gene de girer girmez bir tuhaflık sezdim. Sanki Cafâ daha loştu ve hafif bir küf kokusu vardı ortalıkta. Salon çok tenhaydı. Köşede, tezgâha yakın bir masaya iliştim. Aynada yüzümün profili yansıyor olmalıydı. Lambanın ışığı sanki abajurun taçyapraklarını aşamıyor, orada donup kalıyordu. Sır'ı yer yer dökülmüş aynanın yüzü ise ince bir kül tabakasıyla kaplı gibiydi. Yüzümün aynadaki görüntüsü çok uzak ve bulanıktı. Ya da bana öyle geliyordu. Döndüm, çevreme bakındım. Soldaki masada karşılıklı iki yaşlı adam oturuyordu. Külrengi giysili, kır saçlı garson da masanın yanındaydı. Beni görünce gülümseyerek yaklaştı. Yüzü bir zamanlar burada çalışan bir garsonu uzaktan andırıyordu. Yanıma geldi, külrengi yüzündeki gülümseme genişledi ve:

"Hoş geldiniz," dedi.

Şaşırdım. Beni nereden tanıyor acaba?

"Ne alırdınız?" diye sordu.

Bir soruyla karşılık verdim:

"Acaba kapalı mı burası?"

Yanıt vermeden yanımdan ayrıldı. Az sonra bir tepsi içinde sütlü kahve ve pasta getirdi, masaya bıraktı. Kibar bir tavırla beni selâmlayıp uzaklaştı. Yeniden döndüm, komşu masadaki iki yaşlı adama baktım. Sanki yıllardan beri oradaydılar ve kuruyup kalmışlardı. Külrengi giysili garsonu da göremedim. Ortalıktan kaybolmuştu. Salon şimdi daha da karanlıktı ve küf kokusu tenimden içeri sızıyordu. Az sonra iki yaşlı adamı da göremez oldum. Yanımdaki aynaya baktım. Kendi görüntüme. Daha da uzak ve bulanıktı. Buna karşılık orada bir başka yüzün yansıdığını fark ettim. Başımı aynadan çevirip soluma baktım. Yanımdaki iskemleye yaşlı bir adam oturmuştu, şaşkınlıkla bana ve aynaya bakıyordu. Kendiliğinden bir sözcük çıktı ağzımdan: "Selâm..."

O ise sesimi duymamış gibi konuştu:

"Görüyor musun, yıllar geçip gitmiş. Oysa sanki dün gibi..."

Yaz... Cafe Nadirî'nin arka bahçesi. Kalabalık kaldırımdan yürüyerek Cafe Nadirî'ye ilerledim. Cafe'nin önünde her zaman olduğu gibi öbek öbek insanlar vardı. Gençler, âşıklar, şairler, jigololar, işsiz güçsüzler... Kapıda, girip çıkanların yarattığı sürekli bir devinim... İçeri daldım. Pırıltılı, ışıklı pastaneyi geçerken 'Bıyık'a bir selâm çaktım ve şişe kapıyı açarak kışlık salonun masaları arasından yürüdüm. Açık cam kapıdan bahçeye yöneldim. Merdivenlerin en üst basamağında durup ortalığa şöyle bir göz attım. Masalar, ışıklar, orkestra... Hepsini görüyordum. Tam karşıda, orkestranın yanında, dört kişilik bir masada o, iki şair arkadaşıyla oturuyordu. Merdivenlerden hızla indim. Masaya yaklaştım. Önce o gördü beni. Furuğ. El salladı ve güldü. Bütün yüzüyle güldü. Gidip boş iskemleye oturdum. Mavi benekli beyaz bir bluz vardı üstünde. Kısa kesilmiş saçlarını ortadan ayırmıştı. Oldukça iri gözleri simsiyahtı ve pırıltılı. Mutlu görünüyordu. Masada oturan ötekilerle tokalaştık. Cafe Nadiri bahçesinin o kendine özgü

serinliğini ve çiçeklerinin kokusunu tenimde duydum. Yeniden göz göze geldik ve birbirimize gülümsedik. İşte o anda bir şey oldu. Evet bir şey oldu. Öylesine elle tutulabilir bir şeydi ki bu, dokundum ona. Sanki bilinmedik bir çiçek açtı, her yeri güzel ve okşayıcı kokusuyla sararak. Sanki yüzlerce beyaz güvercin geçti yanımızdan, ipek kanatlarıyla... Sanki 'yeniden doğuş' anıydı...

Birdenbire salondaki hava ısındı. Gidip gelenlerin ayak sesleri duyuldu. Kadınlar, erkekler, genç kızlar, delikanlılar... Salonun bahçe kapısı açıktı. Oradan serin, çiçek kokusuyla yüklü bir esintinin ardından orkestranın sesi geldi. Girip çıkanların, o sıkışık kalabalığın arasında uzun boylu bir genci ayırdettim. Telâşla önümden geçti ve merdivenli bahçe kapısına doğru yürüdü... Seslerin tümü kesildi, bıçakla kesilir gibi. Ve Cafe sakin, o loş ve soğuk havasına büründü yeniden. Aynadaki adam gülümsüyordu. Sesini duydum.

Bir gece saat on bir sularında telefon çaldı. Açtım. Kendisini polis görevlisi olarak tanıttı bir ses. 17. Bölge Karakolunun nöbetçisi olduğunu söyledi ve ekledi:

"Furuğ adında bir hanımı getirdiler buraya. Telefon numaranızı o verdi. Hemen gelmenizi rica ediyor."

Kaygı ve merakla sordum:

"Ne oldu? Niçin orada Furuğ?.."

Yatıştırıcı bir tavırla,

"Hayır, hayır, önemli bir şey yok, kaygılanmayın," dedi.

Üsteledim:

"Niçin ama, ne oldu?"

Bir an durakladı,

"Bugün bir miting sırasında yakalandı," dedi. Ve konuşmasını sürdürdü: "Polise hakaret ve dövme suçundan... Biz burada zabıt tuttuk. Saat beşe

kadar burada tutacağız, beşten sonra cezaevinin kadınlar koğuşuna göndereceğiz ve dosyasını da savcılığa intikal ettireceğiz..."

Konuşurken yasalara göre düzenlenmiş resmi bir belge okur gibiydi. Kısa kestim:

"Söyleyin Furuğ Hanıma, hemen geliyorum."

Telefonu kapattım. Şimran'da kent dışında, büyük bir bahçe içindeydi evimiz. Hemen fırladım ve arabayla kente doğru yola çıktım. îçim içime sığmıyordu, kaygıdan ve heyecandan. Kimi bulmalıydım gecenin bu saatinde? Hangi kodamanı?.. Bir tek düşünce vardı kafamda: Furuğ'u ne yapıp edip oradan kurtarmalıydım.

Karakolun önü çok kalabalıktı. Anlaşılan birçok kişi yakalanmıştı. Polis kimseyi içeri sokmuyordu, çünkü içerisi de çok kalabalıktı. Kapıdaki polise telâşla beklenmekte olduğumu söyledim. İçerideki nöbetçinin adım ve kendi adımı bildirdim. Bir iki dakika sonra yanıma bir memur vererek nöbetçi polisin odasına gönderdiler. Adam beni karşıladı.

"Furuğ Hanımı ayrı bir odada tutuyoruz. Genel nezarethaneye göndermedik. Unutmayın, onu kurtarmak için sadece iki-üç saat vaktiniz var. Beşten sonra cezaevine yollamak zorundayız..." dedi.

Sonra bir koridordan geçtik. Bir odanın kapısını açtı...

Ve Furuğ'u gördüm. Bir somyaya ilişmişti, yapayalnızdı, döşemeye bakıyordu. Başını kaldırdı. Beni gördü. Yüzü bir gül gibi açıldı birden. Simsiyah gözlerinden bir sevinç pırıltısı geçti. Ayağa kalktı. Bana yaklaştı. Ellerini tuttum. Sonra da saçlarını okşadım. Nöbetçi polis bizi yalnız bırakmıştı. Birkaç saniye öylece kaldık. Birbirini kaybetmiş ve sonra buluşmuş iki yavru hayvan gibi koklaştık. Sonra somyaya oturttum onu, yeniden. Ben de yanma oturdum.

"Ne kadar çabuk geldin!" dedi. "Hiç beklemiyordum. Şimdi ne yapacağız?"

"Sen merak etme," diye yatıştırdım onu. "Bir yolunu buluruz. Şimdi anlat, ne oldu?"

Heyecanla anlatmaya koyuldu:

"Üniversite önündeydim. Birden bir korsan miting başladı. Ben de katıldım öğrencilerin arasına. Hükümet aleyhine sloganlar atıyorduk. Sonra polisler çıktılar ortalığa. Üstümüze saldırdılar. Biriyle de ben dövüştüm. Direniyorsun diye vurdu bana. Ben de şahane bir tokat attım suratına. Öyle hızlı vurmuşum ki şapkası yere düştü. Beni sürükleyerek polis arabasına attılar. Sonra da bu karakola getirdiler. O zamandan beri buradayım. Kaç kez rica ettim, seni çağırsınlar diye. Sonunda bu memur nöbeti devralınca, ona söyledim. O da kabul etti seni aramayı..."

Birkaç dakika sonra yanından çıktım. Nöbetçi polise teşekkür edip ayrıldım karakoldan. Saatlerce deli gibi koşturdum kentin sokaklarında. Kodamanları uykularından uyandırdım. Emniyete, karakola telefonlar ettirdim. Ve sonunda Furuğ'un serbest bırakılmasıyla ilgili emri verdirttim.

Yeniden karakola döndüğümde tanyeri ışıyordu. Az sonra Furuğ'la birlikte oradan ayrılırken saatime baktım. Beşe on vardı. Siyah pencereleri tel örgülü cezaevi arabası kapıda duruyorlardı. İçinden kadınların çıkardığı çığlıklar, konuşmalar ve kahkaha sesleri geliyordu.

Furuğ'u arabada yanıma oturttum ve annesinin evine doğru yola çıktık. Sabahın alacakaranlığında kent usulca uyanıyordu. Caddelerde tek tük arabalar görülüyordu. Gene de ortalık tenha ve güzeldi. Yolun iki kıyısındaki çınar ve kavak ağaçları, henüz dökülmemiş yapraklarından karanlığı silkeliyorlardı. Çöpçüler uzun saplı süpürgeleriyle kaldırımlarda birikmiş sarı-kırmızı yaprakları temizliyorlardı. Güz'ün caddelerinde, kentin kuzeyine doğru yol alıyorduk. Karşıda Elbruz Dağları tüm görkemi ve güzelliğiyle yükseliyordu. Serin sabah esintisi, arabanın penceresinden süzülüyor, yüzümüzü okşuyordu. Baktım, başım omzuma yaslamış, uyumuştu Furuğ. Saçlarından bir tutam, rüzgârla uçuşuyor, yüzüme dokunuyordu. Sarhoş edici bir şey vardı havada. Yüreğime işleyen, huzur verici bir şey. Kaygısız ve korkusuz, sevecen ve sevgi dolu bir şey. Furuğ'un sabah uykusu gibi...

Sustu.

Suratı aynada karardı. Tozlu sis iyice kaplamıştı aynayı. Sanki sis dalgalanıyordu ve o yüzün yansıması parçalanıyordu. Bir rüzgâr geliyordu bir yerden. Soğuk ve dondurucu bir rüzgâr. Cafe, gittikçe daha da karanlıklaşıyordu. Aynanın üstündeki donuk sarı ışıklar dağılıyordu ve ışık perdesi üstünde parça parça karanlık lekeler beliriyordu. Ortalık tenhaydı ve hiçbir yerden en ufak bir ses gelmiyordu. Döndüm baktım. Karşı aynanın dağılarak yol olan ışığının son kez aydınlattığı iki yaşlı adamı gördüm. Kuruyup kalmışlardı... Ve küf kokusu her yanı kaplıyordu. Bir an gözlerimi kapadım ve onun sesini duydum yeniden.

Baharın ortalarında olmalıydı. Şimran bahçesi çiçeğe boğulmuştu. O ve birkaç yakın dost bir araya gelmiştik. Sohrab da aramızdaydı. Furuğ’un çok sevdiği bir dostuydu. Hepimizin. Konuşunca sadece şiir konuşurdu Sohrab, ya da susardı. Aramızda olması bile yeterdi bize. Sohrab’m bir yerde bulunmasıyla sanki tanımadığımız bir çiçeğin kokuşu yayılırdı ortalığa. Bir dinginlik kokusu. Gözlerinde bir elmas pırıltısı, bakışlarında sürekli araştıran bir keskinlik, ağzının kıyısında sevecen, sevimli ve güven verici bir gülümseme. Aynı zamanda çok iyi şair ve çok iyi ressamdı. Şiirlerinde resmin, resimlerinde şiirin esintileri sezdirdi.

O gece Sohrab aramızdaydı. Hindistan’ı anlatıyordu. Bemares’i, Buda’mn altında oturduğu bilgelik ağacını, geceyarısı öten o bilinmez kuşu. Bir şiirine o kuşun ötüşüyle başlamıştı:

"Dinle bak, yeryüzünün en uzak kuşu ötüyor..."

Furuğ o gece mutlu, hoşnut, neşeli ve dingindi. Odanın havasında o dinginlik kokusu elle tutulur gibiydi. O kokuyla sarhoştuk. Ve açık pencerelerden gelen bahar çiçeklerinin kokusuyla. Bir şey vardı bahçenin havasında, bir şey. Tenimize işliyordu bir şey. Ve içimizi güzelleştiriyordu.

İshak kuşu ötüyordu uzaklarda: Hak! Hak! Hak!.. Sesi bahar gecesinin derinliklerinde öylesine yumuşak süzülüyordu ki çiçekleri uyandırmıyordu bile.

Sanki bir mucizeyi yaşıyorduk. Ağaçlar, çimenler ve yeryüzü, bir şey bekliyorduk; mutluluğun bir şehrayin gibi gökyüzünü sarmasını.

Furuğ şiir okuyordu:

Kuş dedi: "Ne güzel koku bu, ne güzel güneş!

Bahar gelmiş bile!

Eşimi aramaya gidiyorum ben!"

Gece sona ermek üzereydi. Herkes gitmişti. Sadece Furuğ ve ben. Bir köşeye uzanmış, yaklaşan sabahın ayak seslerini dinliyorduk. Bahçenin karanlığı soluyordu. Buğu, tütsü ve süt rengine dönüşüyordu hava. Kalktım, dışarı çıktım. Çeşitli renklerde birkaç gül kopardım, içeri girdim. Furuğ uyuyordu. Güllerin taçyapraklarını kopardım ve onu uyandırmadan usulca üstüne serptim...

Ses kesildi... Cafe'nin kapısı hızla açıldı. Başında yün bir takke bulunan, ayak bileklerine kadar uzayan kaim bir palto giymiş yaşlıca bir adam, çizmelerini döşemeye vura vura içeri girdi.

Birkaç günlük tıraşlı yüzünde yağmur taneleri parlıyordu. Onunla birlikte müthiş bir soğuk girdi kapıdan. Adam avuçlarını birbirine sürttü. Ve ortalığa konuştu:

"Hava dehşet soğudu. Oysa sabah, tatlı bir sonbahar güneşi vardı. Kar yağdı yağacak. Buz gibi bir yağmur var şimdi dışarıda."

Tezgâha doğru yürüdü.

Aynaya baktım. Adamın görüntüsü saf, net ve yakındı. Dudakları hafif aralıktı, gözlerini bilinmeyen bir noktaya dikmişti. Birdenbire müthiş üşüdüm. Sanki bir buz parçası göğsümü sıkıştırıyordu. So^uk ve dondurucu rüzgâr gittikçe şiddetleniyordu. Esintiden gözlerim yaşardı. Gözyaşlarımın ardından yaşlıca adamın ağladığını görüyordum. Ve ayna usulca ince bir buz tabakasıyla örtülüyordu...

Furuğ hayat doluydu. Ve ondaki bu canlılıktan keyiflenirdim. Çevresindeki her şey ondaki merak duygusunu uyandırırdı. İnsanları ve doğayı severdi, denize ise âşıktı. Gülerek espriler yapardı: "Küçük sular, büyük balıklara

göre değil!" Gülerken tüm yüzü ve gövdesiyle gülerdi. Gülüşü içten, yürektendi. Ağlaması da... Hep aynanın önünde ağlardı. Bir şeye üzüldüğünde, bunaldığında gider aynasını alır gelir ve ona bakarak ağlardı: "Bütün gün aynada ağladım."

Doğru söylüyordu. Aynada ağlardı ve ağlayışı gerçekti...

Bir gece, bir arkadaşımla onun evine uğradık. Yoktu. Başka yerlerde de aramıştım. Kimse bilmiyordu nerede olduğunu. Gerçi bilirdim, kimi zaman böyle kaybolurdu. Bir yerlere gider, gizlerdi kendisini ve kimse o yeri bulamazdı. Günler sonra çıkardı ortalığa. Kimseye bir açıklama yapma gereğini duymazdı.

"Neredeydin?"

"Hiçbir yerde."

Evinde yoktu. Arkadaşımın arabasıyla geri döndük. Şimran Caddesine ağır ağır geçtik. Cadde tenhaydı. Tek tük arabalardan başka kimsecikler yoktu. Uzakta bir gölge fark ettik. Bize doğru geliyordu. Durduk. O idi. Başı önde, dünyaya ilgisiz, yürüyordu. Seslendim, duymadı. Arabadan inip yanma gittim, kolunu tuttum hafifçe. Birden sarsılarak

derin bir düşten uyandı.

"Sen misin?" dedi.

"Elbette. Nereye gidiyorsun?"

"Hiç. Bir uzun ‘şiir’in caddesinde yürüyordum... Çok üşüyorum. Bir yerden bir soğuk geliyor..."

"Gel," dedim, "bin arabaya. Evine götüreyim seni."

Baktı,

"Hayır," dedi. "Yalnız kalmak istiyorum."

Usulca ayrıldı yanımdan, yürüyüp gitti. Baktım bir süre. Gecenin derinliklerinde uzaklaşıyordu. Karanlık aldı götürdü onu. Artık göremiyordum. Bir an birileri sanki göğsüme bir buz parçası bastırmış gibi ürperdim...

Salonda esen soğuk rüzgâr şimdi daha da şiddetliydi. Sanki Cafe'yi alıp götürecekti. Birden bahçe kapısı gürültüyle açıldı. Salonda ne var ne yoksa hepsi havalandı. Masalar, masa örtüleri, abajurlar, ampuller, iskemleler, perdeler, bardaklar, fincanlar, gri giysili garson, iki yaşlı adam; herkes, her şey savruldu ve birer ikişer bahçe kapısından dışarı uçmaya başladı. Aynalar söküldü duvardan, dönmeye başladı her yanda. O adamın görüntüsü vardı hepsinin içinde. O da dönüyordu aynalarla birlikte. Aynalar, içlerindeki görüntüyle birlikte doldurdular havayı. Sonra birbirlerine çarptılar. Şangırtılarla kırıldı aynalar ve içlerinde kırılıp parçalandı o adamın görüntüsü. Her şey birbirine karıştı. Gözlerimi kapadım. Başım dönüyordu. Soğuk bir ter boşandı.

Garsonun dingin sesiyle kendime geldim. "Neyiniz var?" diyordu. "İyi görünmüyorsunuz. Sıcak bir çay vereyim mi?"

Sayıklar gibi konuştum:

"Lütfen kapıyı... şu kapıyı... kapıyı... Nasıl?.. Siz? Aynalar... Aynalar?.."

Gözlerimi açıp baktım. Her şey yerli yerindeydi. O iki yaşlı adam bile. Hiçbir şey değişmemişti. Garson biraz tuhaf bir ifadeyle baktı yüzüme yeniden.

"Bir çay getireyim size," diyerek uzaklaştı. Adamın görüntüsü aynadaydı. Bana bakıyor ve gülümsüyordu.

"Sen hiç bulut uçurdun mu?" diye sordu, birden.

"Ne? Bulut uçurmak mı?.."

"Yani uçurtma gibi uçurdun mu bulutları?" "Hayır... Hiç yapmadım öyle bir şey..."

"Ben, biz çok uçurduk..."

Güz'e yaklaşınca, hemen her gün Elbruz Dağlarına doğru giderdik. O zamanlar o yöre bağlık bahçelikti. Yer yer kır kahveleri vardı. İnsanlar gezmeye, kahvelerde oturmaya gelirlerdi oraya. Biz, biraz erken giderdik. Bulutların gelişini beklerdik.

Kimi zaman bizden önce gelmiş olurdu bulutlar. Furuğ, bir çocuk gibi sevinir, ellerini çırpardı.

"Bak!" derdi, "Gelmiş bile bulutlarımız. Çabuk seç birini. Birini de ben... Hadi!.."

Bulutlar, doruklardan aşağı süzülürdü mavilikte. Parçalanır, genişler, daralır, büyür, küçülürlerdi. Gözümüzün önünde biçimlenir: kurtlar, ayılar, çocuklar, adamlar olurlardı. Furuğ, kendi bulutunu izler, sevinçle haykırırdı:

"Bak benimkine, koca bir ayı oldu şimdi. Kucağında da yavrusu..."

Kucağında yavrusu olan ayı, rüzgârla ilerler, biçim değiştirerek öbür bulut kümelerine karışırdı.

Bir gün bir bulutu gösterdi bana:

"Bak! Üç çocuk aslında bunlar. El ele tutuşmuş gidiyorlar..."

"Nereye gidiyorlar, peki?"

"Annelerine gidiyorlar, elbette. Anneleri de deniz. Ona kavuşacaklar..."

"Hayır. Olur mu öyle şey!.. Bulut olarak giderlerse anneleri kabul etmez onları. Yağmur olup yağacaklar. Ağaçları, bitkileri, çiçekleri sulayacaklar. İnsanların susuzluğunu giderecekler. Sonra küçük dereler olacaklar, sonra ırmak, soma da deniz ana'ya kavuşacaklar... Deniz ana'ya ulaşmak için değişmek gerek..."

Ses gitgide uzaklaştı. Bir sessizlik çöktü ortalığa. Gözleri kapalı oturuyordu. Cafe'nin havası buğulu ve boğucuydu. Birden bir telefon sesi o

ağır sessizliği yırttı. Yarı uykulu dinledim. Uzun uzun çaldı. Sonra kesildi. Uyudum.

Yeşil bir sokakta yürüyordum. Koyu yeşil. Yönümü bulamıyordum. Dümdüz bir sokaktı. İki yanında çınar ağaçları yan yana sıralanıyorlardı. Her iki yanda çınarların arkasında dümdüz birer duvar vardı. Kapısız, geçitsiz bir duvar. Onun da arkasında gene bir sıra çınar. Yorgundum. İçimde derin bir korku. Koşmaya başladım. Sokak bitti. Başka bir sokağa saptım. O da birincisinin aynıydı. Yüksek duvarlarıyla iki sıra çınar. Onu da geçtim. Üçüncü sokak da aynı. Ne kadar sokak geçtim bilmiyorum. Sessiz ve birbirinin aynı sokaklar. Nefes nefeseydim. Adım gibi biliyordum. Bir alan olmalıydı buralarda. Küçük bir alan. Durdum. O koyu sessizlikte düşünmeye çalıştım. Neredeydi o alan?.. Birden iki otomobilin birbiriyle çarpışmasından doğan o boğuk ses yankılandı havada. Dehşetle çakıldım olduğum yere. Sağır sessizlik yeniden çöktü. Bir an bir kuşun kanat seslerini duydum.

Usulca uzaklaştı.

Terden sırılsıklam açtım gözlerimi. Cafe Nadirî'de, bir masada oturuyordum. Salon bomboştu. Kimsecikler yoktu ortalıkta. O iki yaşlı adam da görünmüyordu. Kapılar, pencereler kapalıydı. Hava loştu ve hafif küf kokulu. Sanki yıllardır terk edilmişti burası. Aynanın üstündeki ışık sönmüştü. Aynaya baktım. Şiddetli bir kar yağıyordu. Aynadaki yolu ağır ağır kar kaplıyordu. Yolun kıyısındaki ağaçların dallarını da. Kalktım. Aynaya doğru yürüdüm. Kar altında, ağaçların kıyısından yürüyerek uzaklaştım.

Kasım, 1987, İstanbul

BEN, BABAM VE AĞAÇ

İlkbahar geldiğinde onlar da göründü. Başlangıçta sayıları çok değildi. Zaman zaman kendilerini yavaş hareketlerle bir daldan öbür dala sürükledikleri fark ediliyordu. Arada sırada içlerinden biri halsizlikten 'pat' diye yere düşüyordu. Yanma gittiğinizde görüyordunuz; tüm gövdesi kasılmalarla kıvranıyor, durmadan havayı tırmalıyordu. İlk günlerde ağacın çevresinde gezinirken onlardan birkaçının gün boyu yere düştüklerini görüyordum. Başlarında duruyordum, saatlerce... Ve elleri, ayaklarıyla havayı tırmalayışlarmı seyrediyordum. Boşunaydı çırpınışları ve kurtulmaları olanaksızdı. Her zaman böyle oluyordu. Her biri yere düşünce önce telâşla çırpmıyor, havayı tırmalıyor, ama gittikçe halsiz düşüp sonunda toprağa kıpırtısız uzanıyordu. İşte tam o sırada görünüyordu ilk karıncalar... Onun çevresinde bir süre dolanıyor, küçük duyargaları ile gövdesinin enini boyunu ölçüyorlardı. Duyargaların ilk dokunuşuyla o telâşsız ve yorgun beden bir an canlanır ve açılır gibi oluyordu. Elleri, ayakları birkaç kez kıpırdıyordu, ama hiçbir sonuç vermiyordu bu.

Sanki görünmez bir yerden kaynıyordu karıncalar... Bir anda onun gövdesini tümüyle kaplıyorlardı. Her biri bir yana çekiştirerek ufacık parçalar koparıyorlar ve alıp götürüyorlardı. Güneş, bu şekilsiz gövdede nasılsa kalmış birkaç damla suyu da emiyordu. Sonunda, ağacın altında kurumuş, siyah, ne olduğu anlaşılmayan bir şey kalıyordu.

Evet, tam böyle oluyordu. İlk günlerde, onlardan biri düşünce, yanma gidip gösteriyi sonuna kadar izliyordum. Ama giderek sayıları çok arttı. Öyle ki yeryüzünün tüm karıncaları gelse, onlarla başedemezdi.

Çoğu geceler uykusuz kalıyordum. Yatağımda oturup kulak kesiliyordum. 'Pat... pat...' diye düşüşlerini dinlemek için.

Sonraki geceler hiç uyuyamaz oldum. O ses, sürekli kulaklarımdaydı. Bir gece, pencere kıyısında otururken annemin ağladığını duydum. Annem daha önceleri de çok ağlardı. Tanıyordum onun ağlayışını. Kesik

hıçkırıklarla sarsılır, arada ağzından bir ağıta benzeyen anlaşılmaz sözcükler dökülürdü. O gece de aynı biçimde ağlıyordu. Ama sanki ağıt sesine ‘pat... pat...’ sesleri de karıştı. İçimde bir şeyin düşüp kırıldığını duydum. Onlar ‘pat... pat...’ düşüyorlardı ve annem ağlıyordu. Bağırarak odamdan dışarı fırladım. Annemin yanına koşarken başıma ‘Pat...’ diye bir şeyin düştüğünü duydum. Gerisini hatırlamıyorum.

Annem dedi ki:

"Artık bu ağaç yaza çıkmaz! Bütün avluyu sardı, karıncalar, onları alıp götürmek için sıraya girdiler. Ama o kadar çoklar ki karıncalar başedemiyor... Her gün kaç kez süpürüyorum avluyu. Yararsız. Kapımızın önündeki çöp tenekesinde onlarla karıncalardan başka hiçbir şey yok. Avlumuzun tek ağacı da gitgide o şeylere dönüşüyor. Karıncalar onu da parça parça alıp götürecekler yuvalarına. Kışın erzağını hazırlayıp rahat etmek için... Karıncalar kışın tohum bırakacaklar yuvalarına. O tohumlardan genç karıncalar doğacak. Ve ilkbaharda, karıncalardan yeni bir ağaç belirecek avlumuzda."

Evet, avlumuzun tek ağacı... Mevsimlerin aynasıydı. Çıplak dalları kışın titrerdi sanki soğuktan. Ve somurtkan, acımasız gökyüzünden bir parça günışığı dilenirdi. İlkbaharda, yeşil, saydam yapraklarla süslerdi gövdesini. Eski baharların anıları tazelenirdi böylece. Ama asıl yazları, ihtiyacımız olurdu ona. Gölgesini cömertçe sunardı. Yakıcı güneşe yiğitçe göğüs gererdi. Akşamüstleri gün batarken, gölgesi uzardı. Avlu yıkanır, süpürülür, ağacın gölgesine bir hah serilirdi. Orada, semaverin umutlu sesleriyle çay bardaklarının çınlayışları birbirine karışırdı. Annem telâşla koşuşur, çayları hızla hazırlardı. Hepimiz semaverin çevresinde toplanırdık.

Geçen yaz da böyle geçti. Babam henüz yaşıyordu. Yatağı, ağacın gölgesine serilirdi. Kollarına girerek odasından çıkarır, yatağa getirip yatırırdık. Annem arkasına yastıklar koyarak doğrulturdu gövdesini. Orada öylece oturur, ağır ağır nefes alarak bize bakardı. Ölüm sert bir vuruşla sakatlamış, ama işini bitirmemişti babamın. Hareket edemiyor, konuşamıyordu.

Hekimler,

"İkinci vuruşu beklemek gerek," demişlerdi. "Onu da atlatırsa ölmez..."

Ama biz biliyorduk, onun ikinci vuruşa dayanamayacağını.

Yazdan birkaç ay sonra, kış başlarken geldi ölümün ikinci vuruşu. Bu ağaç yaza çıksa bile, yok olsa bile onlar ve karıncalar, bu karabasan sona erse, akşamüstleri avlu yıkanıp süpürülse, semaverin sesi yayılsa bile ortalığa, artık babam arkasında yastıklarla orada yatmayacak, ağır ağır soluk alarak sessiz bakışlarla bakmayacaktı bize.

Yaşlı komşumuz gelirdi kimi zamanlar. Babamın halini hatırını sormaya. Semaverin yanma oturur, titreyen çenesi, tıkırdayan takma dişleriyle birşeyler söylerdi. Tespih çekerek dualar mırıldanırdı. Annem, yüzünü örterek bir köşeye çekilir, dururdu. Yaşlı komşumuz kalkar giderdi bir süre sonra. Avlu daha da tenhalaşırdı...

Evet, bu ağaç yaza çıkmaz. Ölüyordu ağacımız. Onlara dönüşüyor, yere dökülüyordu. Karıncalar onu alıp derin, karanlık, iç içe ve gizemli yuvalarına taşıyorlar, orada biriktiriyorlardı.

Sonunda belki bir çare bulur, diye yaşlı komşumuza haber gönderdik. Babamın ölümünden sonra

hiç gelmemişti bize. Arada sırada sokakta karşılaşıyorduk. Bir akşamüstü, gün batarken geldi. Utangaç ve kederli bir hali vardı. Tespihi gene elindeydi, ağır ağır çekiyordu.

Annem yüzünü örterek bir köşeye kıvrıldı. Yaşlı adam, babamla konuşur gibi gözlerini yere eğip annemin halini hatırını sordu. Ben, sinirli ve tutuk bir sesle durumu anlattım. Biraz düşündü. Sonra,

"Gidip bir bakalım," dedi.

Gece inmişti. Gazla çalışan feneri yakıp avluya çıktık.

Ağacın çepeçevre altında, küçük gövdeler kıpırdaşıyordu. ‘Pat... pat...’ sesleri bir uğultu gibiydi. Annem,

"Daha bir saat bile olmadı süpüreli," dedi, ağlamaklı bir sesle. "Durmadan dökülüyorlar... Tanrım, sen bize yardım et."

Yaşlı adam gözleri yerde, kendisiyle konuşur gibi mırıldanarak, küçük gövdeleri inceledi. Sonra, başını kaldırarak, ağacın, cüzzamlı bir yüz gibi dökülen dallarına ve gövdesine son bir göz attı. Odaya döndüğümüzde, dehşetle fark ettim; yaşlı komşumuzun omuzlarında da birkaç tanesi kıvranıyordu. Yaklaşıp elimle savurdum, onları. Annem bir mendile doldurup dışarı attı.

Yaşlı komşumuz,

"Önce ağacın toprağını değiştirelim diyecektim, ama vazgeçtim," dedi. "Çünkü toprak da onlarla karışmış. Çaresiz, söyleyelim de gelip kessinler, götürsünler ağacı..."

Ertesi gün yaşlı komşumuzun çağırttığı birkaç kişi geldi. Ağacı kökünden kazıyıp götüreceklerdi.

Annem, odada oturuyordu. Çevresini çarşaflı kadınlar sarmıştı. Onu avutmaya çalışıyorlardı. Her yanda ağıt sesleri... Bir başka odada erkekler toplanmıştı. Yüzleri yorgun ve somurtkandı. Sabah olmasına karşın, kapalı gökyüzünden ötürü odalar yarı karanlıktı. Babam, arka odada upuzun yatıyordu, üstüne çekilmiş bir çarşafla. Gece, bir Hafız, sabaha kadar başucunda Kuran okumuştu. Ben ve dayım onu dinledik. Gecenin ilerlemiş bir saatinde uykum geldi. Düşümde babamı gördüm. Avludaki ağacın yerinde duruyor, ellerini iki yana açıyordu. Gövdesi onlarla kaplıydı. Arada sırada biri babamın gövdesinden 'pat' sesiyle yere düşüyordu. Onlar düştükçe, babam da küçülüyordu sanki. Bir gülümseme vardı babamın yüzünde. Gülümseyerek parçalanıyordu. Uykudan silkinerek uyandım. Hafızın, geceyi daha da derinleştiren sesi sürüp gidiyordu. Babama baktım. Çarşafın altında upuzun yatıyordu. Sanki şimdi daha da küçülmüştü gövdesi.

Gün ağarırken Hafızın sesi yavaşladı, sustu. Siyahlar giymiş adamlar doldurdu odayı. Bir sessizlik anında, cenaze arabasının kapıya geldiğini duyduk.

Atlı araba kapıdaydı. Kökünden kazınıp kesilmiş ağaç, avluya uzatılmıştı. Döşeme onların gövdeleriyle kaplıydı. Ve karıncalar çılgınca bir o yana, bir bu yana koşuşuyordu. Ortalık yerde, derin bir çukurun başında birkaç kişi duruyor, alınlarmda biriken teri siliyorlardı, çukurun yanında, küçük bir toprak yığını... İki kişi çukurun içindeydi. Getirilen cenazeyi alarak dibe koydular. Dualar ve kadınların çığlıkları birbirine karışıyordu. Erkeklerin omuzları sarsılıyordu.

Şişman bir kadın, örtüsüyle sarmış, kucaklamıştı annemi. Avutmaya çalışıyordu. Babamın, beyaz örtüler içindeki bir bohçayı andıran ölüsü üstüne toprak dökülüyordu. Örtünün beyazlığı, gittikçe toprağın koyu rengi altında siliniyordu. Ağıt sesleri, mezarın içindeki toprakla birlikte yükseliyordu. Her şey öylesine düzenle yürüyordu ki, önceden birçok kez prova edildiği düşünülebilirdi.

Çukur doldurulmuştu. Şimdi üstüne tuğlalar döşeniyordu. Avlu, karıncalar, insanlar ve onlarla doluydu. İki kanadı da sonuna kadar açıktı avlu kapısının. Ağaç dışarıya sürükleniyordu. Ardında onlardan küçük yığınlar bırakarak... Sanki ağaç, tohum bırakıyordu arkasında... At arabasının üstüne yerleştirildi. Kökleri ön taraftaydı, arkada, dalları yere sarkıyordu. Sokağa bakan pencerelerde başlar görünüyordu. Kerpiç bir yüzeye başlar çakılmış gibi... Korkuyla dışarı fırlamış, gözler görüyordum.

İçeri girdik. Kapıları, pencereleri kapattık. Annem odanın köşesine büzülmüş titriyor, çarşaflı şişman bir kadın üzerine kapanarak avutuyordu onu. Dışarıda onların ve karıncaların odamıza doğru geldiklerini görüyordum. Karıncalar daha hızlıydılar. Duvarlara tırmanıyorlardı.

Birden, avlunun ortasında, tam ağacın olduğu yerde yaşlı komşumuzu gördüm. Orada öylece, dimdik durmuş, ellerini iki yana açarak gülümsüyordu. Onun da bedeni onlarla kaplıydı. Arada sırada yere düşerlerken çıkan sesler duyuluyordu: ‘Pat... pat...’

Ağaç gitmişti, ama onları ve karıncaları bırakmıştı arkasında. Öyle geldi ki, tüm ev çürüyor ve parçalanıyordu. Sürünerek kaplıyorlardı tüm duvarları, sütunları, döşemeleri. Ev dökülüyordu. Küçük parçalar halinde. Şişman kadın da parçalanıyordu, altında titreyen ve çığlıklar atarak küçülen annem

de... Ben de... Karıncalar parçalarımızı yuvalarına götürmeye hazırlanıyordu.

Pencereleri ve kapıları kapamanın ne kadar boşuna olduğunu düşündüm. Eğildim. Odamızın tek iskemlesini aldım. Bütün gücümle vurdum pencereye. Açılan boşluktan dışarı fırladım.

EVE DÖNÜŞ

Kent, sırtını kırmızı dağların eteklerine vermiş, ovaya doğru uzanmıştı. Kuru bir ırmak yatağı, kentin gövdesini kesen bir yaranın kabuk bağlamış izi gibi tam ortadan geçiyor, ovayla dağın eteklerini birbirinden ayırıyordu. Kentin dağlara yakın olan kesiminin evleri basık, bahçeleri küçük, çoğunlukla çıkmaz olan sokakları dardı. Oralarda insanlar gün batınca uyur, gün doğarken işbaşı yaparlardı. Az öteye kurulmuş tabakhaneler ve sakatat işleyen kirişhanelerde... Daha da ileride bostanlar ve tarlalar vardı. Irmağın ova yönündeki kent kesimine gelince, gidip de dönen pek az sayıda insanın anlattığına göre oralar bambaşkaydı. Söylenenlere göre sinemalar vardı orada. Tiyatrolar, yemekhaneler, mesire yerleri vardı. Saz evleri bile... İnsanlar hep güler eğlenirdi. Oysa dağ yönünde bol bol türbe ve mezarlıklar vardı. Bir de dağın tepesindeki büyük türbe. Cuma günleri yediden yetmişe herkesin o büyük türbeyi ziyaret etmesi gerekirdi. İnsanlar az güler, çok ağlardı. Herkes birbirine kuşkuyla bakardı; sürekli kollayarak.

İşte bu dağ yönündeki evlerden birinde yaşıyordu çocuk. Çok meraklıydı. Küçük dünyasında her şeyi izler, her şeyi şaşkınlıkla, ilgiyle keşfetmeye çalışırdı. Küçük bahçelerindeki karıncaları, serçeleri ve kedileri; ektikleri sebze tohumlarının toprağı delip çıkışını... Babası ölmüştü. Anasının ise nerede olduğu bilinmiyordu. Yaşlı ninesiyle yaşıyordu. Akşamları, ninesi onu elinden tutarak ırmak kıyısına götürürdü. Herkesle birlikte ırmağın öbür yakasına, ışık ve renk cümbüşü içindeki ova kentine bakarlardı. En büyük eğlenceleri buydu. Bir gün sordu çocuk:

"Nineceğim, kentin öbür yanma ne zaman gidebileceğim?"

"Büyüdüğün zaman," dedi ninesi.

Böylece sabırsız yıllar geçti. Kentin öbür yakasına geçmek için bekledi durdu çocuk.

Bir gün okul zamanı geldi çattı. Çocuk küçük bahçesinin karıncalarından, serçelerinden, kedilerinden ve toprağın mucizelerinden ayrıldı. Ve soğuk sınıfların tahta sıralarına geçti. Paslı ve hiç ısıtmayan ve sıcaklık yerine durmadan duman çıkaran sobaları; birörnek ve uykulu sesleri; hasta ve yorgun yüzleriyle öğretmenleri; kesik kesik öksüren, burunlarını çekip duran öğrencileri; soğuktan yarı donmuş ayak parmaklarının birbirine sürtüp duruşlarını; elden ele geçmekten yıpranmış, köşeleri kıvrık, kirli ve tiftinmiş kitapları; ilk derslerin ‘Baba’, ‘Anne’, ‘Baba ekmek getirdi’leri ile okul.

Çocuk hep çabaladı durdu, bütün bunların ‘ne anlama geldiğini kavramak’ için. Çünkü seziyordu, bir başka okul mutlaka vardı. Sobası tütmeyen, çocukların öksürmediği, üşümediği, öğretmenleri hasta ve yoksul olmayan bir okul. Onu keşfedip bulmak istiyordu. Umutlu bir çocuktu. Bir gün o okulu bulacağına inanıyordu.

Çocuk büyüyordu. Boyu günden güne uzuyor, bakışları insanların ve eşyaların daha derinine yöneliyordu. Fırsat bulur bulmaz ırmak yatağının kıyısına gidiyor, karşıdaki ışık ve renk cümbüşüne bakarak derin düşüncelere dalıyordu.

Bir gün artık çocuk olmadığını fark etti. Uzun boylu, merak dolu gözleriyle bir gençti artık.

Gün batmak üzereydi. Genç adam ırmak kıyısında duruyordu. Kararını vermiş, terk etmişti evini. Evinin duvarlarını, kapılarını, küçük ve kurak bahçesini, çıkmaz sokaklarını, o sokakların basık ve dar olan evlerini, boş gözlerle bakan, hiçbir şey görmeyen insanlarını terk etmişti. Uçmak istiyordu. İşte, büyük keşif yolculuğunu başlatıyordu. Öbür kıyıya ulaşacaktı. Kuru ırmağın gecesinden geçecek, tan yeri ışırken varacaktı oraya. Orada kalacak, görecek, ‘neden’ ve ‘niçin’i öğrenecek, ‘her şey’i anlayacaktı. Sonunda bir gün dönecekti evine, tüm keşfettikleri, öğrendikleri ve topladığı bir kucak dolusu mutlulukla.

Gün tam batarken kıyıda bir an durdu. Durdu ve kendi içine dalarak düşündü. Yüreğinin sesini dinledi bir an. Sonra kapıp koyverdi kendini yamaçtan aşağı, Bir süre ayaklarının kumlara batıp çıkarken yarattığı hışırtılı sesleri duydu. İnmeye devam etti. Sonra baktı, o kuru ırmak

yatağına inerken, karşı kıyının ışıkları da görünmez olmuştu. Gece erken bastırmıştı. Belirsiz bir korku sardı benliğini. Alacakaranlıkta küçük kum tepecikleri belirdi. Onların arasından geçerek yoluna devam etti.

Kıyıdayken yolun bunca uzun, dönemeçli ve belirsiz olduğunu hiç düşünmemişti. Bir süre bu kum tepecikleriyle çevrili, yer yer çukurlara rastlanan dolambaçlı yolda yürüdü; sonra durdu. Yolu kaybettiğini düşündü. Ne yöne gideceğini kestiremiyordu. Küçük kum tepeciğini aşmaya karar verdi. O tarafa bir adım attı. Ayağı, bileklerine kadar kuma gömüldü. Çıkarmak istedi. Ayakkabısı kumda kaldı. Bir süre kumlarda aradı onu. Güçlükle bulup çıkardı. Kumlarını silkeledi. Ayağına geçirdi, bağcıklarını düğümledi. Yeniden tepeye tırmanmaya çalıştı. Ellerinin de yardımıyla... Birkaç kez denedi. Her defasında kumlarla birlikte yeniden aşağıya kaydı. Kum ve tere bulanmıştı. Sürekli bir kum tadı duyuyordu ağzında ve ince kum tanelerinin dişleri arasında gıcırdadığını işitiyordu. Sonunda tepeye çıkmayı başardı. Baktı. Alacakaranlıkta göz alabildiğine uzanan çukurlarla dolu, dolambaçlı ve dar kum tepeciklerinin arasından geçen bir yoldan başka bir şey göremedi. Az sonra karanlık iyice bastırdı ve inceden bir yağmur başladı. Ortalık neredeyse sessizdi. Yalnızca ince yağmur tanelerinin kumlara çarpmasından doğan tuhaf bir hışırtı işitiliyordu. Geri döndü. Tepecikten aşağı indi yeniden.

Yolunu yitirmiş, çaresiz, yorgun, karanlıkta durdu öylece. Islanmıştı. Bir an önce eve dönmek istiyordu. Kafasında tek bir sözcük dolanıp duruyordu: dönmek, dönmek, dönmek... Küçük odasını düşünüyordu özlemle. Odasının penceresini, pencereden görünen küçük kuru ırmak yatağını ve uzaklardaki kentin ışıklarını.

Yaşlı büyükannesini, çıkmaz sokağın her zaman keşif yolculuğu için can atan, ama hiçbir zaman buna cesaret edemeyen ve ona gözüpekliğinden ötürü hayranlık duyan çocuklarını hatırladı. Yeniden umutla doldurdu yüreğini. Öncüydü o. Mutlaka ilerlemesi gerekiyordu. Bu yolu aşması... Yeniden yola koyudu. Ama yol bitip tükenmek bilmiyordu. Dolambaçlı, çukurlarla dolu ve ıslak, sürüp gidiyordu. Yeniden durdu. Çaresiz, yorgun, ıslak ve şaşkındı. Tam o anda bir ses duydu:

"Afedersiniz! Bir şey arıyorsunuz galiba. Size yardım edebilir miyim?"

Tok, güven verici, nazik bir sesti. Döndü. Bir adım ötede karanlıkta uzun boylu bir adamın silueti duruyordu. Dikkatle baktı. Başında bir şapka, üstünde uzun bir pardösü vardı. Ellerini pardösünün ceplerine sokmuştu. Yüzünün yönü dikkatini çekti. Sanki kum tepeciğinin altında duran bir başkasıyla konuşur gibiydi. Oysa çevrede kimsecikler yoktu. Bir an duraksadıktan sonra:

"Bana mı sordunuz?" dedi, sonra çabuk çabuk ekledi: "Ah öyle ya... Tabii... Görüyorsunuz... Yani..."

Uzun boylu adamın silueti, karanlıkta öylece duruyordu. Yüzünü bile çevirmedi ona. Genç adam bir an durup bir yanıt bekledi ondan. Oysa öbürü orada, kum tepeciğinin altına bakıyor ve kıpırdamıyordu. Sanki genç adamın son sözünü söylemesini bekler gibiydi... Toparlandı ve konuşmasını sürdürdü:

'Yani... yani... ben... ben eve dönmek istiyorum. Dönmek istiyorum. Yolumu kaybettim. Nasıl dönebilirim eve bilmiyorum..."

Derin bir soluk aldı. Söyleyeceğini söylemişti işte. Evet, evine dönmek istiyordu. Karanlıktaki adam yüzünü ona çevirdi bu kez. İyice görünmeyen yüzünden bir ses geldi:

"Evet... Olabilir. Anlaşılan siz evinizi kaybetmişsiniz. Önemli değil. Az ileride kayıplar bürosu var. Bu yoldan gidin. Karşınıza çıkacak. Orada yardımcı olurlar size."

Başkaca bir şey söylemeksizin dönüp gitti, karanlıkta kayboldu. Genç adam bir an kalakaldı orada. Sonra biraz şaşkın, yola koyuldu. Bir süre yürüdükten sonra tam karşısında, ışıklar içinde büyük bir yapı gördü. Daha doğrusu ışıktan çok bir beyazlıktı bu. Süt rengi ve donuk bir beyazlık. Ön cephede sütunlardan ve küçük bir kapıdan başka hiçbir şey yoktu. Beyaz kapıya yürüdü. Yarı açıktı. Gittikçe artan bir şaşkınlık duygusuyla içeri girdi. Uzun, bembeyaz bir koridor... Bir yana küçük aralıklarla beyaz banklar konmuştu. Öbür yanda ise açma kolu bulunmayan beyaz ve kapalı kapılar... Tavandaki flöresans lambalarının ışığı altında her şey o donuk, süt rengi beyazlığı yansıtıyordu. Uçsuz bucaksız uzanıyordu koridor. Sonu yok gibiydi. Baktığında, ta dipteki beyazlığın, bütün bu donuk rengin kaynağı

olduğunu düşündüren bir yoğunlukta çoğaldığını görüyordu. Bir an durup bekledi. Sonra ilk banka yığılıp kaldı. Bir yorgunluk çöktü üzerine. Bacak kasları zonkluyor, gövdesi kırılıyordu. Yorgun, umutsuzdu. Bir şey tıkanmıştı boğazına. Az sonra göz kapakları ağırlaştı, uyuklamaya başladı. Gene de o beyaz renk, kapalı göz kapaklarından sızıyor, içini dolduruyordu; ölü ve beyaz bir mermer heykele dönüşüyordu. Evlerinin bahçesindeydi şimdi. Ama duvarlar yoktu. Bahçe sürüp gidiyordu, ta o tepelere kadar... O küçük erik ağacının arkasında da sonsuza kadar birbiri ardına dizilmiş erik ağaçları vardı. Ürpertici bir şeydi bu. Ağaçlarda olgunlaşmış meyvelerin yerinde küçük, beyaz mermer serçeler vardı. Ya da, çiçekler ve yeşillikler arasında duran mermer bir kedi... Beyazlık her yanı kaplıyordu. Derken bir kadın göründü. O da beyazlar içindeydi. Yüzü pek seçilemiyordu. Bir kazmayla toprağı kazmaya başladı. Kazdığı yerdeki çiçekleri ve yeşillikleri sökerek iki yana fırlatıyordu. Genç adam, yardım etmek ister gibi ona doğru ilerledi.

Kadının, kazdığı topraktan bir şey çıkardığını gördü. Burnu kırılmış, yüzü aşınmış bir mermer çocuk heykeliydi bu...

Bir kapının aralandığını duydu; gözlerini açtı. Koridor kapılarından birinden, kucağında bir bebek heykeliyle beyazlı bir kadın çıkmıştı. Dış kapıya doğru yürüdü kadın. Önünden geçerken bir an baktı dikkatle. Kucağındaki bebek, burnu kırılmış, yüzü aşınmış bir heykeldi.

Ayağa kalktı. Yanlış gelmiş olmalıydı. Kayıplar Bürosu değildi burası. Olsa olsa doğumeviydi. Beyaz giysili kadın ortada yoktu şimdi. Beklemek yararsızdı. Kapıya yöneldi. Az sonra ıslak gecenin ve kum tepeciklerinin içine daldı.

Bahar gelmişti. Mevsim yağmurları küçük derecikler oluşturarak kırmızı dağdan çağıltılarla akmış, kuru ırmak yatağını doldurmuştu. Birkaç gün canlandı ölü ırmak. Koyu kahverengi sular dönerek ve hızla akıp gitti. Sonra ardı kesildi suların.

Irmak yatağı gene kurudu ve her şey eskisi gibi oldu. Şurada, burada küçük su birikintileri görülüyordu. Güneşte altın gibi parlıyordu küçük gölcükler. Küçük çocuklar kuru dere yatağının bir köşesinde gürültüyle ve kahkahalarla bir oyunu sürdürüyorlardı. Küçük bir mermer heykelin

boynuna ip bağlamış, sürüklüyorlardı onu. Az ötede, mavi gökyüzü altında, arkası kum tepeciklerine, yüzü basık evlere ve kırmızı dağlara dönük yorgun ve yaşlı bir adam oturuyor, bozuk yüzü, bomboş gözleriyle bir heykel gibi çocukları seyrediyordu.

Ağustos 1988, İstanbul

BEN, ANNEM VE O KADIN

Annemin eskimiş bir kilim gibi, bilinmez bir hastalıktan ötürü yere uzanmış yattığı odadan dışarı çıktım. Dehlizden geçtim ve merdivenlerden yukarı çıktım ağır ağır. Odama girdim. Giysilerimle yatağa uzandım. Pencereden ağaçların tepeleri görünüyordu. Yaprakları tutuşmuş gibiydi. Güz gelmişti...

Acaba dün gece mi yaşanmıştı o olay, yoksa daha önce mi? O gün, akşamüstü kente inmiştim. Yarı karanlık ve uzun bir caddeden geçtiğimi anımsıyorum. Yapılar seyrek ve düzensizdi. Uzun zamandır yürüyordum. Bir türlü bitmiyordu cadde. Birden bir org sesi duydum. Aralıklı, gizemli ve çok çekici bir sesti bu. Cadde hiç bitmeyecek gibiydi. Yorgundum. Ve org sesi beni çağırıyordu. Kilisenin paslanmış demir kapısının bir kanadı açıktı. Çevrede kimsecikler yoktu. İçeri daldım. Girer girmez, ödağacı kokusuyla karşılaştım. Orgun sesi daha güçlü, daha derindi. Bir köşede bir Meryem Ana tasviri altında birkaç mum yanıyordu. Sıraların arasından geçtim, bir köşeye iliştim. Haç'a gerilmiş İsa heykeli, ayaklarının dibinde yanan mumlarla aydınlanıyordu. Ortalıkta benden başka kimse görünmüyordu. Karşımdaki yükselti, birkaç basamakla çıkılan bir tiyatro sahnesi gibiydi. Yan tarafa bir tabut koymuşlardı. Sağında solunda birer mum yanıyordu, usul usul... Alevler arada sırada titredikçe, çarmıha gerilmiş İsa da kıpırdar gibi oluyordu.

Birden yandaki küçük kapılardan biri açıldı ve başı öne eğik bir keşiş içeri girdi. İki yanma bakmaksızın doğruca İsa heykelinin önüne yürüdü. Ve diz çöktü. Orgun sesi kesildi. Keşişin giderek yükselen mırıltıları duyuldu. Bir an, kilisenin tüm kapılarının, duvarlarının, sıralarının birlikte mırıldandıklarını sandım. Geriye dönüp baktım. Meryem Ana tasvirinin altındaki mumlar sönmüştü. Sonra İsa'nın ayaklarının dibindeki mumlar da söndü. Tabutun iki yanındaki mumlardan başka hiçbir ışık yoktu şimdi. Karanlık ilerledikçe onlar da ağır ağır küçüldü. Mırıltı sesi her yanı sardı.

Yerimden kalktım. Elyordamıyla sıraların arasından geçip merdivenden çıktım. İsa heykelinin yanında durdum. Heykelin karaltısını

görüyordum yalnızca. Birdenbire mumlar, sönmeden önce son kez parladılar. O ışıkta heykel bir an aydınlandı. O anda İsa’nın elinden damlayan kanı gördüm. Korkuyla, geriye çekilip kaçmak istedim. Tabuta çarptım. Kapak açıldı ve ölünün bembeyaz yüzü göründü. Uzun, kumral saçları ve çocuksu çizgileriyle bir kadındı bu, tüm düşlerimin gökyüzünü kaplayan o yüz.

Bütün bunları gerçekten yaşadım mı, yoksa bir karabasan mıydı, bilmiyorum. Daha sonra, kendimi dar bir sokakta, bir kapı eşiğine oturmuş buldum. Kapı dar, alçak, kaba yontulmuş tahtadandı

ve çok eskiydi. Zorlukla dik duruyor gibiydi. Üzerindeki demir süslemeler paslanmış, bir kısmı sökülüp götürülmüştü. Yerlerinde lekeler görünüyordu. Tahtalar yer yer çatlayıp ayrılmıştı.

Çok tanıdık geldi bana kapı. Sanki yıllarca oradan girip çıkmıştım. Sokak da tuhaftı. Sanki terkedilmiş, unutulmuş bir sokaktı. Soğuk bir rüzgâr esmeye, yağmur buz gibi damlalarıyla yüzüme vurmaya başladı. Yandaki duvarda iki pencere gözüme çarptı. İki kör göz gibi. Onlar da eskimiş, çürümüş, boyaları dökülmüştü. Ayağa kalktım, o pencerelerden birine yaklaştım. Kırık camdan içeri baktım. Loştu. İsli duvarlarını belli belirsiz görüyordum. Boş bir odaydı. Birden annemin çığlıklarını duydum. Çığlıklar ve beddualarla bana doğru geliyordu annem. Avucumdan kan akıyordu ve hıçkıra hıçkıra ağlıyordum. Eşikte düşüp parçalanmış bir süt kâsesi... Annem beni kucakladı, bileğimi sıkarak sokağa fırladı. Komşular da sokağa çıkmışlardı. Aralarında bitişik komşumuzu, o kadını gördüm. Geldi. Beni annemin kucağından aldı, okşayarak evine götürdü. Az sonra acı duymaz oldum. Elimden akan kan da korkutmuyordu, artık beni. İri memelerinin baskısını duyuyordum gövdemde. Daha çok kucaklasın diye arada sırada çığlıklar atıyordum. Yaramı temizleyip sardığında, giysilerimin kan lekelerini yıkadığında ve dolaptan birkaç şekerleme çıkarıp verdiğinde duyduğum mutluluğu unutmam olanaksız. Annemin söylenip durmasına, beddua okumasına aldırmıyordum bile.

Bitişik komşumuzdu onlar, Bir kan, bir kocaydılar. Kadın uzun boylu ve etine dolgundu. Çocuksu bir yüzü vardı. Kumral saçları, kahverengi gözleri. Kocasının suratı her zaman asıktı. Posbıyıklı, elmacık kemikleri çıkık bir adamdı. Gür ve kıvırcık saçları vardı. Kamyon şoförüydü. Ayda bir ya da

iki gün gelirdi evine. Çocukları yoktu. Bu yüzden kadın çok seviyordu beni. Kucağına aldığında gövdemin tatlı bir sıcaklıkla dolduğunu fark ederdim.

Onun çocuğu olayım istiyordum. Hep onun yanında kalayım. Onu ve onun her şeyini seviyordum. Evini, eşyalarını, evine özgü kokuyu, küçük bahçesini ve yarı yarıya su dolu küçük, yuvarlak havuzunu. O evde, onunla birlikte kalmak ve yaşamak istiyordum. Akşamları kapımızın önüne çıkar, eşiğe oturarak beklerdim. Az sonra çıkar, evinin önünü sulardı. Uzun uzun seyrederdim onu. Toprağın hoş kokusu yükselirdi, sulandıkça. Kentin uzak uğultusunu dinlerdim. Kimi zaman annem de çıkardı kapı önüne. Onunla selâmlaşırdı. İşi bitince gelir, eşiğe oturarak annemle sohbete dalardı. Onun ilgisini çekmek için şımarıklıklar yapardım. Sonunda beni kucağına alır başımı, yüzümü okşardı. Öylesine etkilenirdim ki bu okşamalardan, hiçbir neden yokken başımı göğsüne dayayıp ağlardım.

Bazı günler onu öğle yemeğine çağırırdı annem. Bazan da yemeğini kendisi getirir, bizimle birlikte yerdi. Gerçi pek fazla yiyecek şey de bulunmazdı evlerimizde. İkinci Dünya Savaşı yıllarıydı.

Açlık, hastalık ve yoksulluk. Biz çok yoksulduk. Babam, ben çok küçükken ölmüştü. Geçimimizi dayım sağlardı. O kadının kocasının çok zengin olduğu söylenirdi. Kamyonuyla Amerikalılar hesabına yük taşıyordu. Ama evine pek para getirmezdi. Dışarıda harcadığı söyleniyordu. Seyrek zamanlarda geldiğinde, eli kolu Amerikan malı armağanlarla dolu olurdu. Amerikan çikolatası, Amerikan ekmeği, Amerikan kahvesi, Amerikan konservesi, Amerikan çikletleri. Kadın, boş kutuları bana verirdi. Ben de o boş kutularla bir bakkal dükkânı açardım. Birkaçını nohut ve fasulye ile doldurarak. Hep büyük ve gerçek bir bakkal dükkânı açma düşü kurardım. O kadın gelsin, istediği her şeyi benden alsın ve hiç para ödemesin.

O jul, korkunç bir kış oldu. Buz yağdı gökyüzünden ve kar her yanı kapladı. Açlık, yoksulluk ve tifüs. Salgın daha ilk günlerde bizim sokaktan da birkaç kişiyi götürdü. Bir gün sıra ona geldi. Tahran'a dönmüş, ama henüz evine uğramamış olan kocasına haber gönderdiler. Adam evine geldiğinde biz de oradaydık. Masum, çocuksu, rengi uçmuş, hastalıktan küçülmüş yüzüne, kapalı gözlerine, yastığa dağılmış kumral saçlarına bakıyordum. Onu o kadar seviyordum ki, üstüne atılmak istedim. Tuttular beni, uzaklaştırdılar.

Annem beni hıçkırıklar içinde evimize götürdü, odaya kapattı. O günden sonra onu hiç görmedim.

Birdenbire kendimi o karanlık ve tenha sokakta, eskimiş, çürümüş kapının eşiğinde, gözyaşları içinde buldum. Buz gibi bir rüzgâr esiyordu ve yağmur çiseliyordu. Koşmaya başladım. Tam köşeyi dönerken arkamdan gelen bir at arabası sesiyle bir an durdum. Dönüp baktım. At, soluyarak yaklaşıyordu. Arabacıyı ve yanındaki kadını bir karaltı halinde görüyordum. Tam yanımda durdu araba.

"Nereye koşuyorsun?" diye bağırdı adam. "Bin çabuk! Geç kaldık!.."

Arabaya atladım. Yüklerin üstüne oturdum. Annem bana baktı, söylendi, beddua etti, sonra sustu. Araba yoluna devam etti.

Anneyle kızı ilkbaharda geldiler. Küçük, iki odalı bir evde oturuyorduk. Ben okulu bitirmek üzereydim. Çok yoksulduk. Soframızda pek fazla yiyecek bulunmazdı. Annem durmadan ağlar, söylenir, beddua ederdi. İki odadan birini boşaltıp anne-kıza kiralamıştı. Kiracılarımız uzaktan gelmişti. Kimseleri yoktu. Kızın kahverengi gözleri vardı. Yüzü çocuksuydu, saçları kumral. Bakışları sevecendi. Gözleri pırıl pırıl. Bahardı, onlar gelmişti, evimiz ısınmıştı biraz.

Annem, "Çok kalmayacaklar," diyordu.

"Birini bekliyorlar, o gelip götürecek onları..."

İçimden o adamın gelmemesi için dua ediyordum.

O olay, işte o gün oldu. Elimde süt dolu kâseyle eve girerken eşiğe takıldım, düştüm. Kâse kırıldı ve elimi kesti. Annem bağırarak bana doğru koştu. Beddua etmeye başladı. Sonra kaldırdı beni yerden. Kız, odadan çıktı. Bize doğru koştu. Korkudan büyümüş gözlerle bir an baktı elimden akan kana. Sonra kolumdan tutarak içeri çekti. Yaramı yıkadı, bir bezle sardı. Küçük elleri titriyordu. Bense çocuksu yüzüne, kahverengi gözlerine bakıyordum. Bir an göz göze geldik. Sevgi dolu gözbebeklerinde o güne kadar tanımadığım bir pırıltı gördüm.

Ertesi gün bekledikleri yolcu geldi. Ben, erkenden okula gitmiştim. Öğle paydosunda eve geldiğimde onları kapıda gördüm. Annemle vedalaşıyorlardı. Kırık dökük, üç beş parça eşya bir at arabasına yüklenmişti. Annesi beni öptü. Kıza baktım: Başını önüne eğmişti. Yüzü her zamankinden daha soluktu. Gözlerini göremiyordum. Kapalı gibiydiler. Saçları yüzünün çevresinde dağınık uçuşuyordu. Elimde onun sardığı bez duruyordu.

Odada yatağa uzanmış yatıyorum. Ne kadar zamandır bu odadayım, bilmiyorum.

Pencere camının ötesinde hiçbir şey göremiyorum. Her yan bembeyaz. Sanki durmadan kar yağıyor bu odaya. Adamlar da öyle, bembeyaz giysiler içinde. Gözlerim kapalı, bakıyorum. Beyazlık gözkapaklarımdan içeri sızıyor. Dün gece miydi? Sabaha kadar bağırmışım. Hatırladığım tek şey elimden akan kan. Pencere camını kırmışım, yumrukla vurarak. Annemi son kez görüşümü hatırlıyorum. Eskimiş bir kilim gibi uzanmış yatıyordu. Bilinmez bir hastalıktan ötürü. Kumral saçları çocuksu ve soluk yüzüne dağılmıştı. Kahverengi gözleri kapalıydı. Annem ölmüş. Çoktan ölmüş. O güzel masallarıyla birlikte ölüp gitmiş. Ben çoktandır geceleri düş görmüyorum. Eskiden düşlerde hep bir kilise görürdüm. Alacakaranlık bir kilise. Ve iki mumun aydınlattığı bir tabut. Kapağı bir yana düşmüş. Ve içinde bir kadın, çocuksu yüzüyle, kumral saçlarıyla uzanmış...

Bazan da bir kız görürdüm. İri kahverengi gözleri sevgi dolu. Ve kumral saçları, o güzel gülüşüyle, kanayan elimi sarardı bir bezle. Kimi zaman da bir kadın görürdüm, düşte. Birden bir çocuk oluverirdim. Göğsüne bastırırdı beni. Memelerinden bir sıcaklık yayılırdı gövdeme.

Artık düş görmüyorum. Artık uyumuyorum geceleri. Her yan bembeyaz bu odada. Neden bağlamışlar ellerimi karyolanın demirlerine? "Bağırma," diyorlar bana. Neden bağıracakmışım sanki? Peki, niçin bu odada durmadan kar yağıyor. Tandıra ayaklarımı sokmuş oturuyorum. Pencereden karın lapa lapa yağışına bakarak. Komşu kadın, saçlarımı okşuyor. Annem yemek yapıyor mutfakta. Arada yanımıza geliyor. Soframızda yiyecek birşeyler bulunmaz pek. Herhalde komşumuzu yemeğe çağırmış annem. Sofrada çorba var. Kadının iri ve sevgi dolu kahverengi gözleri.

Çocuksu yüzünü çok seviyorum. Oda çok soğuk. Kar her yanı kaplamış. Bana "Bağırma," dediler. Neden bağıracakmışım? Birisi içeri girdi telâşla. "Ne olmuş? Bir şey mi oldu?" İki yanımdan tutuyorlar beni. Elimden kan akıyor. Yatağın üstüne uzatıyorlar. Bir kadın giriyor içeri. Giysileri beyaz. Elinde bir şırıngayla gelip başucumda duruyor. İri, sevgi dolu gözleri var. Kumral saçları yüzünün iki yanma dökülmüş. Göz göze geliyoruz. Ben artık bağırmıyorum... Ben artık bağırmıyorum.

MÜHÜR

Ellerimin yardımıyla pencereye doğru sürüklendim. Bacaklarım ölmüştü. Halının üzerinde, arkamdan iki ayrı ceseti çekiyor gibiydim. Ellerime baktım. Onlar, benimdi... Onlar, gövdemin ve iki ölü bacağımın ağırlığını yükleniyor, bizi oraya buraya taşıyorlardı. Birden gözüm, sol elimin küçük parmağındaki eski yüzüğe takıldı. Hayatım boyunca yüzüğüm olduğunu hatırlamıyorum. Hayretle, nereden geldiğini düşündüm.

Pencerenin yanında, duvara dayandım. Sonbaharın öğle sonrası güneşi, sıcak ve keyifli idi. Camın arkasından, evimizin küçük avlusu, koyu yeşil renkli giriş kapısı, üç basamağı, avlu döşemesinin bir bölümü, yarı dolu küçük havuzun bir köşesi ve pencereye hemen hemen yapışık olan avlunun tek ağacı, yaşlı çamın seyrek dalları, iğne yaprakları ve kozalakları görünüyordu. Sol elimin küçük parmağına baktım yeniden. Yüzüğü çıkarmak istedim. Parmağımda dönüyor, ama çıkmıyordu. Dikkatle baktım. Oval, akik bir ‘kaş’ı vardı. Üzerine eski harfler kazınmıştı. Uçları birbirine düğümlü, hatta birbirinin içine geçmişti harfler. Çevreleri kısa çizgilerle süslenmişti. Hepsi aşınmış, yer yer kararmıştı. Bu bir ‘mühür’dü. Ama kimindi?.. İyice baktım. Yalnızca birkaç harf çözebildim. Biri ‘Cim’, uzun kuyruğu gelmiş ve ‘Elife sarılmıştı. Öbürü ‘Ya’, sözcüğün sonundaydı ve hepsini içine alarak ‘Cim’e doğru uzanıyordu. ‘Cim’in başında da küçük bir ‘Nun’ vardı.

Gün batmak üzereydi. Oda yavaş yavaş kararıyordu. Gözlerim yorulmuştu. Sırtım ağrıyordu. Yatağıma dönmek istiyordum. Ama kımıldayamıyordum.

Ağır ve öldürücü bir hastalığı daha yeni geride bırakmıştım. Ne kadar sürdüğünü hatırlamıyorum. Kurtulmuştum. Ama, bacaklarım ölmüştü.

Kapının açılmasıyla yerimden sıçradım. Pencerenin yanında sırtım duvara dayalı, uykuya dalmışım. Gece, pencereden süzülmüş, odayı doldurmuştu. İhtiyar Ninenin gölgesi kapı eşiğinden geçti. Elektrik düğmesini çevirdi. Oda aydınlandı. Ufak tefek bedeniyle her zaman olduğu gibi gayretli, aynı

zamanda kaygılı görünüyordu. Küçük, telâşlı adımlarla bana doğru yürüdü. Sanki ölüm döşeğindeki bir hastaya ‘hayat iksiri’ sunmak için geç kalmış gibiydi. Eğildi, söylenmeye başladı:

"Aman Allahım!.. Neden yatağından çıktın? Üşüteceksin... Daha yeni kendine gelmiştin. Gel. Sana yardım edeyim. Gel yavrum, yatağına yat... Gel!.."

Beyaz tülbentini çenesinin altından çengelli iğneyle tutturmuştu. Gene de ortadan ayrılmış, kınası kaçmış beyaz saçları görülebiliyordu. Kaşlarını çatmıştı, ama kırışık dolu yüzünde sevecenliğin izleri fark ediliyordu. Çukura kaçmış siyah gözleri, iki küçük elmas parçası gibi parlıyordu. Hastalığım boyunca çevremde dönüp durmuştu... Onu çok seviyordum... Annemin yanında hep huysuz ve inatçıydım. Onunla suyumuz hiçbir zaman aynı arkta akmadı. Oysa Nine, her an kucak dolusu şefkat ve gülümsemeydi benim için...

Eğildi. Koltukaltlarımdan tuttu. Kendisinden umulmayan bir güçle beni yatağıma sürükledi. Yastıkları arkama koydu. Yorganı göğsüme kadar çekti.

"Sen biraz dinlen, gidip akşam yemeğini getireyim," diyerek bana konuşma fırsatı bırakmadan oda kapısına doğru aynı kısa, telâşlı adımlarla çabuk çabuk ilerledi.

Arkasından seslendim:

"Nine!.."

Durdu. Döndü. Şefkatli, kuşkulu biraz da meraklı, bana baktı. Elimi kaldırdım. Parmağımdaki yüzüğü göstererek sordum:

"Nine!.. Bu yüzük nereden geldi?.."

Bir an durakladı. Sonra kendine özgü şivesiyle hızlı hızlı konuşmaya başladı:

"Ah canım!... Söylemeyi unutmuştum. Birkaç gündür iyisin. Şimdi dinlenmen gerekli. Ha! Annen seni görmeye gelecek. Şu an bir konuğu

var aşağıda. Biliyor musun..."

Sözünü kestim ve yeniden yüzüğün nereden geldiğini sordum.

"Böyle bir yüzüğümün olduğunu hiç hatırlamıyorum," dedim.

Nine, tülbentini elleriyle düzeltti ve çengeliyle oynamaya başladı. Sıkılınca hep böyle yapardı. Sonra anlatmaya başladı:

"Biliyor musun yavrum... hastalığın sırasında parmağına ben taktım onu... Tamam... Tamam... Biliyorum. Sizlerin böyle şeylere inanmadığınızı biliyorum. Ama... bu yüzük bir çeşit 'kurtarıcı tılsım'dır. Yani..."

Durakladı. Sonra çabuk çabuk sürdürdü konuşmasını: "Rahmetli baban için, birinden almıştım. Ama geç kaldım. O günden beri bendeydi..."

Ağlaması tuttu. Gözlerinden bir iki damla yaş süzüldü. Tülbentinin ucu ile kuruladı. Döndü. Aceleyle odadan çıktı, gitti...

Az sonra elinde yemek tepsisiyle odaya girdi. Tepsiyi bana verdi. Yatağımın ucuna oturdu. Ben yerken, sevgiyle seyretmeye koyuldu. Daha ilk lokmamı almıştım. Her zamanki gibi beklemeden, "Nasıl olmuş?" diye sordu.

Güzel olduğunu söyledim. "Eline sağlık," dedim. Bir anlık sessizlikten sonra, "Yüzük," dedim. "Bu yüzük nereden geldi?"

Derin bir nefes aldı. Yine tülbentinin çengelli iğnesine götürdü elini. Bakışlarını pencereye çevirdi. Dalgın, yavaş konuşmaya başladı:

"Uzun zamandır bende bu yüzük... Rahmetli baban aniden hastalandı ve yatağa düştü... O zaman, annene söyledim. Babanın hastalığı, ağabeyinin hastalığına benziyordu. Onunki kısa sürmüştü. Annen kıyametleri kopardı. 'Başımıza doktor kesildin,' diye sürekli azarladı beni... Rahmetli baban çok iyi bir insandı... Ama ne ile uğraşırdı? Kimse bilmezdi. Son günlerde eve de az gelir olmuştu.

Çoğu zaman haber alamazdık... Neyse... Annene çok söyledim: 'Bu hastalık, bu ailenin kaderidir,' diye... Dedenin Meşrutî Devrimi'nde büyük bir rolü varmış. 'Serdar'ın çok yakın dostuymuş. 'Serdar'ı çeşitli

entrikalarla merkeze almışlar. Sonra da ayağından vurulmuş, uzun süre yataktan kalkamamış. Rahmetli deden de perişan olmuş. Aranıyormuş... Ortadan kaybolmuş. Uzun bir süre sonra eve geldiğinde konuşamıyormuş. Dili ağzında kuru bir ağaç gibi olmuş. Sesi kısılmış... Tıpkı, baban gibi... Sonra da ölmüş.

"Annene, ‘Aynalı Dağ’a gitmek istediğimi söyledim. Doruğunda bir türbe vardı. Niyetim, baban için birşeyler yapmaktı. Ama, annen... bana bağırdı, ‘Bırak bu işleri,’ diye engellemeye çalıştı. Beni tanırsın. Bildiğimi yaparım. Annen, hiçbir zaman beni sevmedi... Rahmetli baban... O başkaydı. ‘Sen hanımın söylediklerine aldırma, aslında kalbi iyidir,’ der, yumuşatırdı beni... Vallahi ben bir iyiliğini görmedim. Neyse, sen bana bakma. Ne de olsa, o senin annen...

"Bir sabah, tanyeri ağarırken, Aynalı Dağ’a doğru yola koyuldum. O zamanlar gençtim... Yürüdüm. Yürüdüm. Bir patikadan geçiyordum. Güneş ışıklarını henüz gönderiyordu. Birden onları gördüm. Dağı kıvrılarak dolaşan yolda, birbirlerinin peşi sıra gidiyorlardı. Hırpani kılıklı, siyahlar giyinmiş, koltukaltlarmda bembeyaz tavukları... Yüzleri korkunçtu... Kalbim hızlı hızlı çarpıyordu..."

Kapı eşiğinde durmuştum. Çocuklar, küçük meydanda aşık oynuyorlardı. Aşığım elimdeydi. Sıramı bekliyordum. Sıra Hüseyin’deydi. Alt sokaktan, şiddetli bir gürültü geldi. Herkes olduğu yerde kaldı. Hüseyin, bacakları gergin, aşığı elinde, sesin geldiği yere baktı. Gırtlaktan gelen boğuk bir çığlık attı. Elindeki aşığı fırlattı. Gözleri dehşet içinde, yüzü bembeyaz, dudakları yan aralık, hızla koşmaya başladı. Çocukların hepsi, panik içinde, çil yavrusu gibi sağa sola dağılmışlardı. Arkamdan bir elin omzuma dokunup beni içeri çektiğini hissettim. Bir yandan "Sakın bakma," diye fısıldıyor, beni uzaklaştırmaya çalışıyor, öte yandan gözünü kapının ince aralığına dayamış, sokağı kolluyordu. Bense inatçı bir merak içindeydim. Eteğini çekiştirip ne olduğunu soruyordum. Tam bu sırada onu gördüm. Evimizin önünden geçiyordu. İriyarıydı. Siyahlar giyinmişti, üstü başı dökülüyordu... Yüz hatları birbirine geçmişti, burnu yoktu. Kirpiksiz, cansız gözleriyle karşıya bakıyordu. Yürüyüp gitti. Koltuğunun altında bembeyaz bir tavuk taşıdığım gördüm. Nine aceleyle kapıyı kapattı. Hızlı hızlı dualarını mırıldanmaya başladı. Gördüklerim, gözümün önünden

gitmiyordu. Korkudan titriyordum. "Kim, bu?.. Kim bu?.." diye soruyordum. Nine kendini toparlamış, beni öpüyor, kokluyor, yatıştırmaya, içeri götürmeye çabalıyordu. Bense inatlaşıp duruyordum.

Sonunda, azarlayarak anlattı:

"Cüzamlıdır o! Hastalığı bulaşıcıdır. Herkes kaçar onlardan... Dağın arkasında yaşarlar."

Sessizce dinledim. Sonra,

"Peki, o tavuk ne?" diye sordum.

"Acıkınca yumurtasını yer," diye açıkladı. "Hadi gidelim," dedi...

Ağlayarak nineyi izledim.

"Sonra, hızlı hızlı dağa, doruğuna doğru ilerledim. Türbeye ulaştığımda öğlen olmuştu. Yorulmuştum. Bitkin bir haldeydim. Orada birinin olduğunu biliyordum. İnzivaya çekilmiş bir ermiş. Ziyaretçiler vardı. Aralarından geçtim. Açık kapıdan içeri girdim. Odanın dört bir yanma minderler serilmişti. Üstleri ve yer, renk renk halılarla kaplıydı. Her taraf söndürülmüş mum ve kündür kokuyordu. Soluk bir ışık, odanın bir kenarını aydınlatıyordu. Odanın sol başında postun üzerine oturmuş, nargilesini içiyordu. Sanki beni bekliyordu. Başım kaldırdı. Bana baktı. Gözleri ışıl ışıldı. Elmacık kemikleri çıkıktı, heybetli bir görünüşü vardı. ‘Ha! Hoş geldin... Hastan nasıl?’ diye sordu. ‘Aman, dedem! Dün geceden beri iyice kötüledi, artık kimseyi tanımaz oldu,’ diye yakındım. ‘Biliyorum,’ dedi, ‘rahmetli babası da böyleydi.’ Yaklaştım, yanına diz çöktüm. Elini tuttum, ‘aman, bir çare bul!’ dedim. Öpmek istedim. Hafifçe itti beni... Ve yanındaki sandukanın kapağını kaldırdı. Birşeyler aradı. İşte bu yüzüğü avucumun içinde koydu. O’nu hemen tülbentimin ucuna düğümledim. Hıçkırarak ağlamak geldi, içimden. Ayaklarına kapanmak istedim. Boğazıma bir şey takıldı. Bir süre öylece kaldım. Sonra ‘Bunu ne yapacağım, dedem?’ diye sordum.

"Gözlerini yere indirmiş, kımıltısız duruyordu. Bir zaman öylece kaldı. Uyuduğunu sandım. Ziyaretçilerin odaya sızan fısıltıları, koku, renkler,

dede... Başım dönüyordu. Başka bir âlemdeydim artık... Sonra sesini duydum: ‘Bu yüzük bir kurtarıcı tılsımdır. Geç kalmadıysan, onu hastanın sol elinin küçük parmağına geçir. Kendine geldiğinde de selâmımı söyle...’ Sustu. Sonra sürdürdü konuşmasını: ‘Bir zamanlar babası ile aynı yoldaydık... Git! Git, artık!’

"Akşam olmuştu. Bilmem, sen eski evimizi hatırlar mısın? O ahşap kapı... Sokağa girdiğimde evin önünde büyük bir kalabalık vardı. Annenin sesi duyuluyordu: ‘Daha ne istiyorsunuz?.. Ölüsünü mü almaya geldiniz?..’ Ne olduğunu anlamıştım. Ellerimi başıma vurdum. Kendime geldiğimde... Sen o zaman çok küçüktün... Başucumda ağlıyordun..."

Yatağımdaydım. Yemeğimi bitirdikten az sonra, nine tepsiyi alıp çıkmıştı. Bir ara annem gelip hal hatır sordu. Onun içeri girmesiyle, yüzüğü görmesinden çekinerek, farkında olmadan yorganı sol elimin üzerine çekmişim. Sonra annemin odadan çıktığını gördüm. Sonra odanın karanlık olduğunu gördüm. Işığı söndürüp gitmişlerdi... Sonra pencerenin arkasında, o yaşlı çam ağacım gördüm. Sonra ağacın altında, kazılmış, dikdörtgen çukuru gördüm. Tekrar pencerenin yanına mı gitmiştim, sürüklenerek? Yoksa hâlâ yatağımda mıydım?.. Dört kişi taşıyorlardı tabutu... Hepsinin de yüzü babama ne kadar benziyordu. Çukurun yanında durdular. Tabutu yavaşça indirdiler. Sonra, avlunun koyu yeşil kapısı açıldı. Uzun boylu bir adam içeri girdi. Gözleri ışıl ışıldı. Elmacık kemikleri çıkıktı. Yaklaştı. Tabutun kapağını kaldırdı. İçindeki adamı gördüm. İriyarıydı. Siyahlar giyinmişti. Üstü başı dökülüyordu. Yüzü yaralarla kaplıydı... Gözleri yarı açıktı. Koltuğunun altında ölü, beyaz bir tavuk vardı. Adamın eğilip ölünün sol elini kaldırdığını, küçük parmağına bir yüzük taktığını gördüm. Şiddetli bir fırtına başladı. Çam ağacı gürültüyle ikiye bölündü. Aynalı Dağ’dan kente doğru bozbulanık selin hızla yayıldığını gördüm. Rengi kırmızıya çalıyordu.

Elimdeki yüzükle günlerce oynadım. Harflerin anlamını sökmeye çabaladım. Yüzüğe bakıyordum; harfleri gözümün önüne getiriyor, yan yana, bazan da üst üste diziyor, hiçbir şey elde edemiyordum. Bir gün, yüzüğün ‘kaş’ına dolmakalemimden mürekkep damlattım. Sonra sürünerek odamın beyaz duvarlarına, her tarafına bastım.

Nun Elif Cim Ya... Nun Elif Cim Ya... Nun Elif Cim Ya...

Nun Elif Cim Ya.

Bu küçük, oval çizginin içinde dönüp dolaşıyordum. Bu dört harfe sarılıyordum. Ama siyah, aşınmış yüzeyin üzerinde bulunan öteki işaretleri bir türlü çıkaranuyordum.

Yatağımda kıpırtısız yatıyorum. Tam karşımdaki duvara bakıyorum. 'Mühür.' 'Mühür'ü gördüm. 'Necati...' Yeniden okudum 'Necati...' Yeniden: 'Necati', 'Necati...'

Uzun boyluydu. Elmacık kemikleri çıkık. Gözleri ışıl, ışıldı... Artık onu tanıyordum. Ve onu bekliyordum. 'Necati...'

Pencereden dışarı baktım. Gece sürüp gidiyordu. Camın arkasından çam ağacının sakin, yaşlı, hareketsiz gövdesi beni gözetliyordu. Nine, hiç gelmemiş miydi? Annem, nerede?.. Ne zaman bu eve taşındık... Yoksa eski evimizde miyiz?.. Ama eski evimizde bu ağaç yoktu... Kalabalıktı. Nine bayılmıştı. Onun başucundaydım. Biliyorum. Gelecek. Gelmeli... Necati gelecek. Gelip mühürünü benden geri alacak. Bunu nineye söylemeliyim. Nine beni kapıdan içeri çekti. Biri geçiyordu sokaktan... Çok korktum. Yüzü sanki erimiş, birbirine karışmıştı. Dışarıda hep gece mi?.. Biri gelsin... Işığı yaksınlar... O sokakta, ben ninenin başucunda dururken, çocuklar neredeydi?.. Hani birlikte aşık oynardık. Hem ne güzel oynardık. Kapı açıldı. Nine içeri girdi... Oda aydınlandı. Işığı mı yaktı?.. Nine bağırıyor:

"İçeri gir! Gel İçeri!.. Sokakta durma!" Ama ben oradayım. Ve çocuklarla aşık oynuyorum. Ninenin sesi çok uzaktan geliyor. Çocuklardan biri bağırdı:

"Geliyor!.."

Döndüm baktım: sokak bomboştu. Tüm pencereler kapalı. Uzun zamandır kimse açmamış, sanki... Terk edilmiş bir yere benziyor burası. Toz, toprak birikmiş her yanda. Perdeleri yok bu pencerelerin. Camlar kırık dökük. Kirli. Kapının yarısına kadar toprak yığılmış. Ben korkuyorum. Hava kararıyor. Korkuyorum. Bu kapı bizim kapımız mı?.. Ama, boyası dökülmüş. Çürümüş bu kapı. Çatlamış. Tokmağın demirini kaldırdım.

Vurdum. Altındaki demir yok. Aşınmış bir delik var. Ses çıkmadı. Yeniden, yeniden vurdum.

Kapının tozu toprağı, küçük tahta parçaları yere döküldü. Korkuyorum. Bağırdım:

"Açın kapıyı! Açın!.. Geliyor!.."

Delikten içeri baktım. Bir oda gördüm. Odanın dört bir yanına minderler serilmişti. Üstleri ve yer, renk renk halılarla kaplıydı. Sol başta postun üzerinde, bir adam oturmuş nargilesini içiyordu. Dumanı burnundan çıkarıyordu. Annem, onun sağ tarafında, biraz uzağında oturmuştu. Başında, beyaz çiçekli bir örtü vardı. Ellerini kavuşturmuş, siyah gür saçları göğüslerine dökülüyordu. Annem, ne kadar gençti. Ve ne kadar güzeldi. Birden, adam başını kaldırdı. Yaklaşmasını işaret etti. Gözleri ışıl ışıldı. Annem ürkerek yaklaştı, yanına oturdu. Adam, usulca nargileyi aldı, yanma koydu. Sonra sağ kolunu annemin boynuna doladı. Kendine çekti. Ben bağırmaya başladım. Tokmağı hızlı hızlı vurdum. Ses çıkmadı. Kapıyı tekmeliyordum. Ninenin sesini duydum:

"Ne yapıyorsun yavrum, gel!,. Bak sana ne getirdim..."

Elinde, bembeyaz bir tavuk vardı. Bana uzattı.

"Yolu biliyorsun," dedi. "Buradan doğru gideceksin. Sokak bitince, bir çam ağacına rastlayacaksın. Yaşlı, kolu kanadı kırık bir çam. Onu geçtikten sonra sola sap. Hadi yavrum, Allah yardımcın olsun..."

Kapının arkasında gördüklerimi nineye anlatmak istedim. Korkudan titriyordum. Bu arada, farkında olmaksızın tavuğu aldım. Koltuğumun altına sıkıca yerleştirdim. Ninem, parmaklarıyla sus işareti yaptı. Ve dağa giden yolu gösterdi. Birkaç adım ilerledim. Sonra geriye dönüp baktım. Hiç kimse yoktu. Yalnızdım.

Issız ve sapa bir yolda, iriyarı vücudum; üstümde siyah, hırpani giysiler, koltuğumun altında bembeyaz tavuk. Çam ağacının yanındaydım.

Önümde, birbirinin peşi sıra dağa doğru ilerliyorlardı. Siyahlar giymişlerdi. Giysileri dökülüyordu. Koltukaltlarına bembeyaz birer tavuk sıkıştırmışlardı. Yüzleri korkunçtu.

Artık ‘Necati’yi beklemiyordum. Hiçbir şeyi beklemiyordum. Mühür’ü çıkarmaktan da vazgeçmiştim. Parmağımla birleşmiş, derime kaynamıştı. Yatağımdan sürünerek çıktım ve pencereye doğru ilerledim. Dışarıda sıkıntılı bir akşamüstü vardı. Gökyüzü bulutlu, çam ağacı hareketsiz duruyordu. Duvara dayandım, gecenin gelmesini beklemeye başladım.

Birden bir hışırtı duyar gibi oldum. Dönüp baktım. Yarı karanlıktı oda. Duvarlarda hafif bir kıpırtı geziyordu. Gözlerimi ovaladım, iyice, dikkatle baktım. İzler... Mühür’ün duvarlarda basılı izleri... Harfler... Büyüyerek hareket ediyorlardı. Şekiller kımıldıyordu her yanda... Sürünerek en yakın duvara doğru gittim. ‘Cim’in kuyruğu uzamış, ‘Ya’ nın ucuna düğümleniyordu. ‘Ya’ incelip öbür iz’in ‘Nun’ harfine doğru yaklaşıyordu. Yavaş yavaş tümü birbirinin içine geçti ve duvarların üzerinde uzun bir zincir oluştu Büyük, koyu tek bir zincir... İlk halka usulca duvarın üzerinden kaydı. Bana doğru geliyordu. Donmuştum. Kıpırdayamıyordum. Ağzımı açtım. Bağırmak istedim. Sesim boğazımda hapsolmuştu, çıkmıyordu. Ellerimi yere koydum. Son bir çaba ile pencereye ulaştım. Dışarıya baktım. Gece inmişti. Kollarımda güç kalmamıştı. Yüzüstü yere kapaklandım. Boynuma sarılan ince zincirin soğukluğunu duydum.

1989, İstanbul

HÜSEYİN AĞA’NIN GÜVERCİNLERİ

"Hüseyin Ağa, bu güvercine ne olmuş?[1] Yüzüme bakmaksızın yanıt verdi:

"Kör olmuş!"

Garip bir insandı Hüseyin Ağa. Saatlerce otururduk, ağzını açmazdı. Sorularımı ise eliyle savuştururdu. O kadar... Ya da bir sözcüklük yanıtları yeterli bulurdu. Yüzünden ne düşündüğünü anlamak olanaksızdı. Bazan yanında ne yapacağımı şaşırırdım. Az önce söylediğimi unuturdum. Ara sıra o çukura kaçmış siyah küçük gözlerinin derinliklerinde bir ışık yanıp sönerdi. O zaman "Hüseyin Ağa ‘bir şey’ biliyor, bir ‘giz’e sahip" diye düşünürdüm.

Hüseyin Ağanın hayatta tek bir sevinci vardı: Güvercinleri!.. O güzelim kuşları, her gün kafesten çıkarıp uçururdu. İşte o zaman keyfi yerine gelir, başlardı onlar hakkında konuşmaya... Sonra eski günleri, kahvehaneleri, o enfes, iki yanı bağ bahçe olan sokakları, kentin unutulup gitmiş geleneklerini, geceleri ayışığı altında türkü tutturarak evlerine giden insanları anlatırdı. Sonra sözü yine güvercinlere getirirdi.

Kimsesiz biri değildi. Karısı ve çocukları vardı. Ama onlardan hiç söz etmezdi. Biz onun kaç çocuğu olduğunu bile bilmezdik. Bazan, bir iki gün ortadan kaybolur, sonra geri döner, ‘Serdar’ın hizmetine devam ederdi.

Yıllar önce, ‘Serdar’ onu traktör şoförü olarak işe almıştı. O zamanlar ‘Serdar’ın saygınlığı yerindeydi. Çok sayıda köy ve çiftlik sahibiydi. Hükümette sözü geçerdi. Sonraları ‘Toprak Dağıtım Yasası’nın çıkmasıyla birlikte topraklarına, köylerine el kondu. Bu arada ‘Serdar’, şeker hastalığına yakalandı. O iriyarı, dev gibi adam, zayıfladı, güçsüzleşti.

Dünya değişmiş, ‘Serdar’ın yıldızı sönmüştü, Sayfiyedeki bahçeli evine yerleşti, ‘Serdar’ inzivaya çekildi. Hüseyin Ağa da ona hizmet etmeyi burada sürdürdü.

Zamanla Hüseyin Ağayla aramızda sıcak bir dostluk oluştu. Bir gün Hüseyin Ağa ‘Serdar’m görkemli, kırmızı arabasına bindi, gitti. Sonra da kırka yakın güvercinle birlikte geri döndü. [1]

yordu.

Hüseyin Ağa, ağızlığındaki sönmüş sigarayı çıkardı; gözlerini güvercinden ayırmadan, ağır hareketlerle yenisini taktı. Serdar’ın hediyesi olan parlak, kocaman çakmağıyla yaktı. Dumanı derin derin içine çektikten sonra, kayıtsızca yanıt verdi:

"Ne bileyim... Eskiden, kuşların gözü biraz sulansa ya da kaşınsa sabah uykudan uyanır uyanmaz gider, kuşun gözüne tükürürdük. O kadar. İyileşirdi. Ama, şimdi... Dur bakalım... Şurada bir göz ilacı var. Birkaç damla damlatalım."

Hemen açık pencereden içeri daldı, karyolasının altından küçük bir şişe buldu, yine pencereden dışarı çıktı. Çevik ve sinirli hareketlerle güvercini yerden kaptı, kuşcağızın gözüne birer damla ilaç damlattı. Güvercin korktu. Kanat çırpmaya başladı. Elinden kurtuldu. Uçtu. Bir duvara çarptı. Yere düştü. Telâş içinde kendi çevresinde döndü. Sonunda duvara sığınarak öylece kalakaldı.

"Hüseyin Ağa!.."

‘Serdar’, o kendine özgü gür ve buyurgan sesiyle merdivenlerin başında ayakta durmuş Hüseyin Ağayı çağırıyordu. Sırtında eski, rengi uçmuş yeşil sabahlığı vardı. Ben gördüğümden bu yana büsbütün küçülmüştü.

‘Serdar’ın odası Hüseyin Ağanın odasının üst katında, büyük aynalı salonun yanındaydı. ‘Serdar’ bu eski binayı, özellikle o sütunlu aynalı salonu çok severdi. Bir zamanlar, orada şık beyefendilerin, hanımefendilerin geldiği büyük ziyafetler verilirdi. Şimdi ise kimsecikler kalmamıştı. Birkaç yıl önce karısı ölmüştü. İki oğlunu da eğitim için Amerika’ya göndermişti. Evlenip

Amerika’ya yerleşen çocuklarından bazan mektuplar gelirdi. Kimi zaman da fotoğraflar... Mavi gözlü, sarışın kız çocukları bir doğumgünü pastasının mumlarını üflerken ya da ‘Serdar’m oğulları, sarışın atlara benzeyen karılarıyla gülerek bakarken...

"Hüseyin Ağa!.."

Nevruz’un üçüncü haftasıydı. Sabah yağan yağmur dinmişti. Kirazlar ve bademler çiçeğe durmuş, dağların eteklerinden bahar akıyordu.

Aşağıda Hüseyin Ağayla birlikte kör olmuş dördüncü güvercine yem yediriyorduk. Hüseyin Ağa, ‘Serdar’m sesini duyar duymaz, o tarafa yöneldi:

"Buyur, Ağam!"

"Şu arabaya bir bak, bu hafta çiftliğe gitmeyi düşünüyorum. Sizin elinizden bir iş gelmez. Gidip o heriflerle kendim konuşmalıyım."

Hüseyin Ağa, bıyık altından gülerek:

"Başüstüne ağam, hemen hazırlarım," dedi.

Domates rengi, gemi gibi Amerikan arabası

upuzun bahçenin girişinde yere yapışmış duruyordu. Tekerlekleri çürümüştü. Paslanmış, boyaları dökülmüştü. Kuş pisliği içindeydi.

Yağmurların, karların, rüzgârların ve yılların izlerini taşıyan kaim bir toz tabakası sarmıştı her yanını...

Hüseyin Ağa, söylenerek:

"Çiftlik... Çiftlik... Çiftliğin yerinde yeller esiyor. Çöl oldu o. Bitti. Adama bak! Hâlâ gidecek de işleri yoluna koyacak. Şu son zamanlarda iyice bunadı. Her şeyi unutuyor. Çiftliği makarna fabrikası yapmak için, su parasına satmaldı devlet! Her yıl kış bitip, havalar ısınınca emir üstüne emir yağdırır; ‘Şu arabaya bir göz gezdir, hazırla! Artık kendim gideceğim...’ Araba, arabalıktan çoktan çıktı... Çürüdü, o. Öldü."

"Peki Hüseyin Ağa, makarna, fabrikası yapıldı mı?"

"Ne fabrikası, yahu. Araziyi böldüler. Kasabaya yakın diye ev, dükkân, işyeri olarak kâğıt üzerinde satıp, birilerini dolandırdılar."

Bu arada, aniden büyük kafesten çığlıklar yükseldi. Teli yırtan kargaların, ağızlarında güvercin yavrularıyla uçmaya çabaladıklarını gördük. Hüseyin Ağa, uzun sopasını kaptı ve kuşları kovalamaya başladı. Kuşlar, uçuşarak bir ağacın tepesine kondular. Yavruların birkaçını da yere düşürdüler. Hüseyin Ağa çömeldi. Tüysüz, gözleri kapalı, çirkin yavrulardan birini avucuna aldı. Yavru, Hüseyin Ağanın avucunda titreşiyor, kıpırdanıyor, ağzını açıp kapatıyordu.

Hüseyin Ağa, güvercinlerinin içinde en çok siyah-beyaz olan çifti severdi.

"Şimdi, artık böylesi yok. Cins güvercin bunlar," dedi.

Oda penceresinin önünde, sırtını duvara dayamış oturuyordu. Az önce kafesin kapısını açmış, yine kuşlarını özgür bırakmıştı. Güvercinler, Hüseyin Ağanın çevresine ve küçük havuzun kıyısına doiuşmuşlardı.

Hüseyin Ağa, sigarasından bir nefes çekti. Sonra konuşmasına devam etti:

"Eskiden her mahallenin bir kahvesi vardı. Bazıları bizimki gibi bahçeliydi. Akşamları kimi işten eve dönerken uğrar, bir çay ya da nargile içer, komşularla iki lâf eder, günün yorgunluğunu çıkarırdı. Kimi de akşam yemeğinden sonra gelirdi kahveye. Bizim mahalledeki kahvenin sahibi Haşim Ustaydı. Güvercin âşığı bir adamdı. İşte, bu ‘siyah-beyaz’ları o yetiştirirdi. Bazı yaz geceleri kahvenin bahçesinde bir çift siyah-beyaz güvercinini sergiler, herkese dudak ısırtırdı. Kucak dolusu para verenler oldu. Ama Haşim Usta gözünün ucuyla bile bakmadı. Benim ‘melekler’im de siyah-beyaz. Ama Haşim Ustanmkiler başkaydı. Boyunları simsiyah, başları kar gibi bembeyazdı. Kanat uçları da siyahtı..."

Sustu... Melekleıine baktı. Daldı. Bir süre öylece kaldı... Sonra birden kalktı, uyurgezer gibi su motoruna doğru ilerledi. Çalıştırdı ve hemen döndü, yerine oturdu. Su borudan fışkırmış, bir anda havuzu doldurmuştu. Taştı ve çiçek tarhlarına doğru akmaya başladı. Hüseyin Ağa döndü:

"Sen, hiç Nakkal’dan[2] Şehnâme dinledin mi?" diye sordu.

"Şehname’yi çok okudum, ama..."

"Yok. Yok. Okumak başka, Nakkal’dan dinlemek başka. Hele Sadık Nakkal’dan... Cuma geceleri Haşim Ustanın kahvesi dolup taşardı. Herkes kahvede elini kolunu sallayarak bir aşağı bir yukarı dolaşan gür sesli Nakkal’ı dinlemeye gelirdi. Siyavuş’u, onun alçakça öldürülmesini, Efrasiyel’in hilelerini ve Ferengiz’in aşkını kimse onun gibi anlatamazdı... Gece yarılandığında, daracık sokaklardan evlere dönülürken herkesin akima çakılırdı Siyavuş... Kiminin boğazında düğüm olurdu. Ta uzaklardan bir türkü duyulurdu..."

Sesi giderek yavaşlamıştı Hüseyin Ağanın. Başı öne eğilmiş, elinde tuttuğu ağızlığın ucundaki sigarası bitmiş, kül olmuştu.

Güvercinler taş döşemeye kadar yayılan suyun içinde oynaşıyor, kanatlarını açıp kapatıyor, birbirlerinin çevresinde dönüyor, sevinçle bağrışıyorlardı. Aynı anda Hüseyin Ağanın odasından, kör güvercinlerin sandığından benzer sesler geldi. Şimdi artık onlar konuşuyorlardı birbirleriyle...

‘Serdar’ı hastaneye kaldırdığımız zaman, Hüseyin Ağanın ‘Meleklerim’ dediği, o siyah-beyazlar da kör olmuştu.

‘Serdar’, her gün, sabahtan akşama; aynalı salonun uzun ve geniş balkonunda, koltuğunda oturur; eski dergileri, ciltlenmiş eski gazeteleri, kaim deri kaplı tarih kitaplarını ve resim albümlerini karıştırarak vakit geçirirdi. Bu arada, durmadan Hüseyin Ağadan yiyecek birşeyler isterdi.

O sabah, Hüseyin Ağa ‘Serdar’m kahvaltısını uzun ve geniş balkona götürdüğünde, koltuk boştu. Hemen odasına koştu. ‘Serdar’ ağrılar içinde yatıyordu. Telâşla bana geldi. Sonra ambulansla ‘Serdar’ı hastaneye götürdük. Sağ bacağı şeker hastalığından kangren olmuştu adamcağızın. Kangreni durduramadılar. Sonunda ‘Serdar’m bacağı kesildi.

Yaz sonlarına doğru ‘Serdar’ı eve getirdik: Kupkuru ve uzun bir yazdan sonra bahçe, bakımsızlıktan ve sıcaktan çöl gibi olmuştu. Toprak güneşten yanmış, kuru yapraklarla örtülmüştü.

Hüseyin Ağayı çok az görebiliyordum. Güvercinleri de... Odasındaki kör güvercinlerin dışında,

bahçedekilerin hepsini eski bir dostuna hediye etmişti.

'Melekleri' de kör olduktan sonra, bir daha güvercinlerini uçurmadı Hüseyin Ağa... Eskiden, güzel havalarda tek tek çıkarır, uçururdu hepsini. Yere konmasınlar diye, uzun sopasıyla kovalardı. Sonra o iki siyah-beyazı, 'Melekleri'ni de uçururdu. O ikisi uçarken, ötekiler onları izlerdi. Masmavi gökyüzünde hepsi birlikte bir daire çizerek döner, dönerlerdi...

Hüseyin Ağa sopasına yaslanır, gözleri gökyüzünde, güvercinlerinde, dalıp giderdi...

1

"Ne yapmalı şimdi?" diye sordum. "Bir çare bulmalı..."

İlkbahar güneşinde, Hüseyin Ağanın penceresi önünde duruyorduk. Bahçede Nevruz çiçekleri yeni açmış, ağaçlar tomurcuklanmıştı. Karlar eriyordu. Yer yer yeşillenmiş ıslak topraktan hafif bir buğu yükseliyor, kuzeyde Elbruz Dağlarının karlı dorukları masmavi gökyüzü altında ışıyordu. Bahçenin köşesindeki büyük kafesten gelen güvercin sesleri ortalığı dolduruyordu. Kör güvercinin gagası hâlâ taş döşemeye vuruyor, yem taneciklerini arı-

2

***Naikal:* Nakil (Öykü-Hikâye-Elsane) anlatan (Çev.)**

Kara bulutlarla örtülü bir sonbahar sabahıydı. Kargalar, ağaçların yapraksız dalları arasında çığlık çığlığa uçuşuyorlardı. Elbruz dağlarından gelen soğuk ve ürpertici rüzgâr Şimirdu bahçelerini yalayıp ıslık çalarak pencerelere ulaşıyordu. Birden kapı çalındı. Hüseyin Ağaydı gelen. Sabahın bu erken saatinde şaşırmıştım.

"Hoş geldin" dedim. "Hayrola, buyur içeri!.."

Kapının eşiğinde duruyordu. Davet sözcüklerimi eliyle itti. Alçak sesle:

"‘Serdar’ gidiyor," dedi.

"Durumu çok mu kötü?" diye sordum. Sonra "Bir ambulans çağıralım," dedim.

Başını kaldırdı ve alaycı bir ifadeyle yüzüme baktı. Çukura oturmuş gözlerinde bir an o garip ışık

yanıp söndü. Hiçbir şey söylemeden dönüp gitti.

Kaygılar içinde, telefon edip ambulans çağırdım, ‘Serdar’m evine koştum. Bahçe kapısı açıktı. Hüseyin Ağa görünmüyordu. Komşu bahçede yakılan kuru yaprakların dumanı çevreyi sarmıştı. O kocaman, toprağa iyice gömülmüş hurda arabanın yanından geçtim. Binaya doğru ilerledim. Bina, sütunları, balkonları, pencereleri ile çok eski ve karaya oturmuş görkemli bir gemiyi andırıyordu.

‘Serdar’ büyük yatağında yatıyordu. Yüzü ufalmış, saçı sakalı birbirine karışmıştı. Gözleri kapalıydı. Usul usul soluk alıp veriyordu. Yatağın çevresi, üst üste dizilmiş albümler, eski gazeteler, dergiler ve yıpranmış deri kaplı büyük kitaplarla doluydu. Tam karşı duvarda, küçük aynaların ortasında yağlıboya bir ‘Hafız Meclisi’ tasviri asılıydı.

Ortada Hafız, kendinden geçmiş, gözleri mahmur, uzanmış yatıyordu. Çevresinde yuvarlak yüzlü, kocaman gözlü, beyaz kanatlı küçük melekler uçuşuyorlardı. Tasvirinin altında Hat’la Hafız’m ünlü bir gazelinden şu dizeler yazılıydı:

Düş vakti sahar ez gosse necatem

Dadend

Ener an zolmeti şeb âbı hayatem

Dadend...

"Dün gece sabaha karşı kederden kurtardılar

beni

Hayat suyu içirdiler, gecenin o koyu

karanlığında"

Uzaktan bir ambulans sireni duyuldu. Odadan dışarı çıktım. Hüseyin Ağaya seslendim. Sesim kargaların çığlıkları ve ambulansın yaklaşan iniltisine karıştı. Kayboldu.

Az sonra beyazlar giyinmiş iki adam ellerinde bir sedyeyle geldiler. ‘Serdar’m odasına çıktılar. Hüseyin Ağanın odasına doğru ilerledim. Birden onu gördüm. Kör güvercinlerin sandığını zorlanarak sürüklüyor, odadan çıkarmaya çabalıyordu.

"Hüseyin Ağa! Bırak şimdi, onları! Gel! ‘Ser-dar’ı hastaneye götürmek için geldiler," diye bağırdım.

Başını kaldırdı, yüzü kireç gibiydi. Baktı. Elini savurdu. Sanki boşluğa itti beni. Konuşmayı reddetti. Bu arada ‘Serdarı sedyeye yatırmış, aceleyle kapıya doğru ilerleyen adamları gördüm. Peşlerinden koştum. Ambulansın kapıları kapandı. Yetişemedim. Sirenler çalarak uzaklaştı beyaz araba...

Geri döndüm. Sinirliydim. Hüseyin Ağaya kızmak, bağırıp çağırmak, sitem etmek geliyordu içimden.

Onu bahçede buldum. Kör güvercinleri sandıktan tek tek çıkarıyor, başlarım kesiyor, gökyüzüne fırlatıyordu.

Tahran 1990-1991

Celâl Hosrovşahi

FURUĞ'UN ÖYKÜSÜ

Bir ülkeyi tanımanın en belirgin yolu, onun sanatını ve özellikle edebiyatını tanımaktan geçiyor. İran aydınları, özellikle yazıya geçirilmiş değerlere saygıyla yaklaşan bir anlayışa sahipler. *Celâl Hosrovşahi*'nin öykülerini ilk okuduğumda, insanoğlunun acılı, umutlu serüvenine eğilen bir yazarın seçkin derinliğini gördüm. Ölümlü olanın ardındaki sürekliliği, inceliklerle damıttığı anlatımıyla sunuyor okurlarına. En sıradan görünebilecek bir durumun ardındaki fantastik uzantılara, yüreğin umutla titreyişine, bu kitaptaki öyküleri okurken, dokunabiliriz. *Celâl Hosrovşahi*'nin, kitabının girişine alıntıladığı 'Kederliyim bu adam kılığındaki yaratıklardan, bir insan arıyorum ben' dizeleri, yazarın bu arayaşının bir belirtisidir. *Furuğ'un Öyküsü*, çağdaş İran edebiyatının ilginç bir örneği, okurunu zenginleştirecek bir kitap.

Füruzan

Kapakt

ahan Okulu)
ISBN 9'
KDV içir